

Vlaanderen
is open ruimte

Landbouweffectenrapport

Hydrologisch Herstel

De Zegge - Mosselgoren - Olens Broek

Algemeen rapport
december 2025

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

VLM.be
DEKLEINENETE.be

////////////////////////////////////

LANDBOUWEEFFECTENRAPPORT

HYDROLOGISCH HERSTEL DE ZEGGE - MOSSELGOREN – OLENS BROEK

24.12.2025

Uitvoerder:

Vlaamse Landmaatschappij regio Oost
Cardijnlaan 1
2200 Herentals
Tel 014 25 83 00

In opdracht van:

Provinciegouverneur Antwerpen
Koningin Elisabethlei 18
2018 Antwerpen
Tel 03 240 50 60

Auteurs:

Nathalie Kindt
Katrijn Vos

INHOUD

BEGRIPPENLIJST	4
Samenvatting en besluit	5
Situatieschets	5
Gevolgen van het hydrologisch herstel	5
Reacties en behoeften van landbouwers	6
Aanbevelingen voor een duurzame aanpak	6
Aanbevelingen voor flankerende maatregelen	7
Inleiding	9
Waarom een landbouweffectenrapport?	9
Belangrijkste elementen	9
Methodiek en gegevens	10
Situering van het studiegebied	13
Perceelskenmerken in het gebied	14
Waterhuishouding	14
Teelten	16
Perceelsgrootte	16
Afstand percelen tot bedrijfszetel	17
Eigendomssituatie	18
Beschrijving van de gebruikers in het gebied	20
Bedrijfstypes	21
Economische omvang en inkomen uit land- en tuinbouw	22
Leeftijd van bedrijfsleiders en opvolging	24
Verleden en toekomstplannen van de bedrijven	24
Effectenbeschrijving	27
Betrokken oppervlakte	27
Belang en betekenis van de gronden	29
Impact van het hydrologisch herstel	31
Betrokkenheid bij andere overheidsinitiatieven	31
Remediërende maatregelen	32
Wat is de uitgangssituatie?	32
Ruilgrond, financiële vergoeding of een totaaloplossing	33
Is verkoop of pachtafstand een optie?	35
Interesse in paludicultuur of gebruiksovereenkomsten	35

BEGRIPPENLIJST

Bewarend grondbeleid:

Een bewarend grondbeleid is een beleid gericht op het behoud van open ruimte, landbouwgrond, natuur en biodiversiteit. Het doel is om te voorkomen dat waardevolle gronden worden omgezet voor andere doeleinden.

Flankerend beleid:

Flankerend beleid is een aanvullende en ondersteunende set van maatregelen die tot doel heeft negatieve effecten van een bepaald beleid weg te nemen of te verzachten. Andere woorden hiervoor zijn remediërende of milderende maatregelen.

Paludicultuur:

Dit is een vorm van landbouw waarbij gewassen worden geteeld op natte bodems, waarbij de grondwaterstand zich rond of boven het maaiveld bevindt.

Speciale Beschermingszone (SBZ):

Dit is de officiële naam voor een Natura 2000-gebied. Iedere lidstaat moet van Europa deze Speciale Beschermingszones afbakenen. Die gebieden zijn bedoeld om bijkomende kansen te geven aan habitats (leefgebieden) en soorten die van belang zijn voor de Europese biodiversiteit. Er zijn twee types: de Habitatrichtlijngebieden (SBZ-H) en de Vogelrichtlijngebieden (SBZ-V).

SAMENVATTING EN BESLUIT

In de vallei van de Kleine Nete werkt de Vlaamse overheid aan het hydrologisch herstel van de Natura 2000-gebieden De Zegge-Mosselgoren en Olens Broek. Dit landbouweffectenrapport geeft een analyse van de impact van dit herstelplan op de landbouwers in het studiegebied dat zich bevindt rond het natuurreserveaat De Zegge.

Je vindt hier enkele kernpunten en overwegingen uit het rapport.

SITUATIESCHETS

Doel van het herstelplan: De klimaatverandering zorgt voor nieuwe uitdagingen voor zowel landbouw als natuur. Overstromingen en droogte brengen schade toe. Daarnaast verplichten de Europese natuurdoelen ons om kwetsbare veengebieden in stand te houden en te herstellen. Het komt erop aan de regio weerbaar te maken tegen de schokken als gevolg van de klimaatverandering en tegelijk een gezond valleigebied te creëren dat water kan bergen, waar de waterkwaliteit in orde is en de bodem koolstof vasthoudt. Daarom wordt dit herstelplan uitgewerkt.

Studiegebied: Het betreft een zone van 1015,72 ha, waarvan 65% of 663,16 ha in gebruik is door landbouwers. Er zijn 95 unieke landbouwers actief in het gebied, met grasland en maïs als belangrijkste teelten.

Betrokken landbouwbedrijven: De betrokken landbouwbedrijven bestaan uit een mix van zeer grote tot zeer kleine bedrijven. 68% van de landbouwoppervlakte is in gebruik van rundveebedrijven en 18% van akkerbouwbedrijven. De leeftijd van de betrokken landbouwers varieert van 26 tot 76 jaar, met een gemiddelde van 51 jaar. Van de 22 landbouwers boven de 50 jaar hebben er 12 een opvolger, vijf misschien een opvolger en vijf geen opvolger. Er is heel wat dynamiek in het gebied, waarbij bijna alle bedrijven recent nog investeerden. Verschillende landbouwers zijn onzeker over de toekomst door het landbouw- en milieubeleid.

Specifieke uitgangssituatie: er loopt een bewarend grondbeleid wat ervoor zorgt dat de situatie op het terrein voortdurend verandert. De gesprekken in het kader van dit landbouweffectenrapport zijn soms een jaar geleden, de situatie die beschreven staat in de individuele fiches is een momentopname en kan verschillen van die van vandaag, vooral voor de bedrijven in de landbouwpolder.

GEVOLGEN VAN HET HYDROLOGISCH HERSTEL

Verminderde landbouwoppervlakte: Het project heeft invloed op 630ha in landbouwgebruik. Wellicht zal een deel hiervan al uit landbouwgebruik zijn vóór de maatregelen van dit project worden uitgevoerd, omdat het recent bestemming natuur kreeg. Daardoor is het verlies aan landbouwoppervlakte door dit project zelf lager dan 630ha. De gevolgen gaan van het verlies van de bedrijfszetel en huiskavel tot minder mestafzetruimte, ruwvoeder en inkomen.

Waterhuishouding: Landbouwers zijn bezorgd over het effect van andere werkafspraken rond de pompen, de verminderde afvoer via grachten in de toekomst en het waterbeheer. In hoeverre en hoe snel zal de hogere grondwaterstand voelbaar zijn? Enkele landbouwers geven aan dat ze negatieve effecten verwachten buiten de berekende landbouwimpactzone. Dit gaat vooral over het deel ten noorden van de Kleine Nete. De ingeschatte gevolgen gaan van het onderlopen van de bedrijfszetel en het onbruikbaar worden van de huiskavel tot een beperkte impact op een enkel perceel dat nu al extensief gehooit wordt.

REACTIES EN BEHOEFEN VAN LANDBOUWERS

Grond verkopen: De bereidheid tot verkopen binnen het studiegebied is opvallend groter dan erbuiten.

Compensatie en ruilgrond: Er zijn meer landbouwers die nog geen voorkeur uitspreken dan landbouwers die kiezen voor ruilgrond. Wanneer toch ruilgrond wordt gekozen, dan liefst dicht bij de bedrijfszetel.

Beheer tegen vergoeding: Als het inpasbaar is in hun bedrijfsvoering, is er bij sommige landbouwers interesse in ecologisch beheer tegen vergoeding.

Transitie: Een aantal landbouwers overweegt de stap te zetten naar paludicultuur. Er is grote vraag naar praktijkvoorbeelden en begeleiding.

AANBEVELINGEN VOOR EEN DUURZAME AANPAK

Geef zo snel mogelijk **duidelijkheid** over de langetermijnvisie voor het gebied. Om te kunnen beslissen over een grote investering moeten de landbouwers weten wat tegen wanneer moet en wat tot wanneer nog zal kunnen. Aanhoudende onzekerheid hierover weegt zwaar. Zeker voor de jonge bedrijfsvoerders en de opvolgers is het belangrijk te weten waarvoor ze kunnen gaan.

Werk verder aan de opmaak van de inrichtingsnota, het peilbesluit en het GRUP fase 2 als antwoord hierop.

Herbekijk de perimeter **waar vernatting verwacht wordt ten noorden van de Kleine Nete.**

De landbouwers die daar gronden gebruiken, geloven dat de impact van de vernatting ruimer dan het studiegebied voelbaar zal zijn.

Communiceer met de betrokken landbouwers, dat vergroot het draagvlak en het vertrouwen.

Vertel aan de landbouwers wat er wanneer beslist is en waarover wanneer beslist zal worden. Laat weten wat dit in elke fase praktisch betekent (pompafspraken, al dan niet bemesten, grondwaterpeil). Doe dit bewust in begrijpbare taal. Blijf doorheen het project communiceren.

Maak werk van de **rioolaansluitingen in Geel**.

De rechtstreekse lozingen in onder andere de Larumse Loop zijn niet alleen nefast voor de kwaliteit van het water dat door de Zegge en naar de Kleine Nete stroomt. Ze zijn ook een doorn in het oog van de landbouwers die afstand moeten houden van de grachten en geconfronteerd worden met slechte MAP-meetpunten.

Onderzoek **wat er kan op natte gronden.**

Een aantal landbouwers hebben een nuchtere interesse in het verkennen van paludicultuur. Zonder concrete mogelijkheden (welke teelt, hoe beheren en organiseren, hoe kan het wat opleveren,...) is het moeilijk

Het **Living lab** biedt kansen om hieraan bij te dragen. Betrek bij het Living Lab zeker de landbouwers die aangaven ervoor open te staan.

AANBEVELINGEN VOOR FLANKERENDE MAATREGELEN

Ondersteun de **uitfasering**:

- Blijf **genoeg middelen voorzien**, geld en mensen, om

- De impact van dit project varieert van een levensgrote verandering als het verlies van de bedrijfszetel en huiskavel, tot een verwaarloosbare verandering op een klein perceel dat nu al extensief beheerd wordt. Om de impact van dit project financieel te milderen is bijgevolg geld nodig om

- In het gebied zijn een aantal landbouwers bereid om percelen te blijven beheren op een manier die past bij de doelstellingen van het project. Daarbij blijft het belangrijk dat het werk inpasbaar is in de bedrijfsvoering en geen verliespost wordt.

De zekerheid van een basisvergoeding is nog belangrijker als het gaat over experimentele samenwerking rond natte teelten.

- gecoördineerd te werken

De landbouwers vragen om de totale impact van regelgeving en overheidsinitiatieven op hun bedrijf te bekijken. Zelfs met grote inspanningen om verschillende initiatieven in te passen in een grotere gebiedsvisie en de tijdslijnen af te stemmen, kan het effect van de initiatieven op een individueel bedrijf heel versnipperd zijn. Een strook van enkele meters verliezen voor een nieuw fietspad is niet bedrijfsschokkend. Maar doorheen de jaren komt daarbij een perceel voor een bebossingsproject, een paar hooilandpercelen aan een vernattingsproject, ...

Een systeem zoals momenteel geldt in de Kleine Netevallei, waarbij de VLM in bepaalde gevallen 20% bovenop de geschatte waarde mag betalen, is een manier om de opeenstapeling van effecten te milderen voor landbouwers die werken in een omgeving waar veel doelstellingen op liggen en veel initiatieven lopen.

Dit alles vraagt naast budget ook tijd en expertise van verschillende profielen.

Werk een kader uit voor **vergoedingen voor opbrengstverlies door vernatting**. Zorg vervolgens voor middelen om dergelijke vergoedingen te kunnen berekenen en uitbetalen.

Zorg dat ook **landbouwers met percelen** net **buiten de berekende landbouwimpactzone** beroep kunnen doen op **flankerende maatregelen**. De berekende perimeter blijft immers een berekening op basis van een model en kan onmogelijk exact de werkelijkheid voorspellen.

INLEIDING

WAAROM EEN LANDBOUWEEFFECTENRAPPORT?

De Vlaamse Regering keurde in 2020 een actieplan goed om de verdrogingsproblematiek in het habitatrichtlijngebied 'De Zegge' aan te pakken. Dat was het startschot voor een ecohydrologische studie voor het gebied van de Kleine Nete rond de Zegge. De studie toont aan dat een drastische omslag in het bodem- en waterbeleid nodig is om de natuur in het gebied in stand te houden. Daarom werkt de Vlaamse overheid, onder coördinatie van gouverneur Cathy Berx en in nauw overleg met de betrokken lokale besturen en actoren, een herstelplan voor de vallei uit. Het hydrologisch herstel van de vallei wordt hierbij in drie fases opgesplitst met als einddatum 2050.

Dit herstel zal een impact hebben op de aanwezige landbouw. Bepaalde zones zullen niet of moeilijk bruikbaar zijn voor gangbare landbouw. Daarom komt er een flankerend beleid om de impact op de betrokken bedrijven te milderen.

Eén van de stappen hierin is de opmaak van een landbouweffectenrapport (LER).

BELANGRIJKSTE ELEMENTEN

Ruimtelijke uitdaging

De ruimte die nodig is voor het herstelplan is momenteel grotendeels in landbouwgebruik.

Het project vereist aanpassingen in het landgebruik, de manier van landbouw voeren en mogelijk verlies van landbouwgrond.

Doel van het landbouweffectenrapport

Informatief: het informeert landbouwers over het project.

Impactanalyse: het onderzoekt de potentiële gevolgen op bedrijfsniveau.

Draagvlakontwikkeling: de procesmatige aanpak en individuele gesprekken bevorderen het draagvlak.

Maatregelen voorstellen: het gaat na met welke milderende maatregelen en ondersteunend beleid de overheid landbouwers tegemoet kan komen. Maatregelen zijn er op twee niveaus: generiek en op niveau van het individuele bedrijf. Via de bedrijfsfiches (vertrouwelijk) geeft het LER handvaten aan de projectleiding om waar nodig een flankerend beleid op maat van het individuele bedrijf uit te werken.

Verloop en resultaten

Het landbouweffectenrapport startte met een **infovergadering** voor de landbouwers, waarbij de gouverneur het traject kaderde, het Agentschap Natuur en Bos (ANB) de resultaten van de ecohydrologische studie toelichtte en de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) uitleg gaf over het verloop van het LER.

Doelgroep 1 :

- Kleinere, waarschijnlijk niet beroepsmatige bedrijven die zowel absoluut als relatief beschouwd zwaar getroffen zijn (zeven bedrijven)
- Beroepsmatige bedrijven die relatief beschouwd zwaar getroffen zijn (15 bedrijven)

Doelgroep 2: bedrijven met een gebouw in de landbouwimpactzone die niet tot de bovenstaande doelgroep horen (vier bedrijven)

Doelgroep 3: alle overige beroepsmatige bedrijven, zijnde 43 bedrijven.

In totaal komen we zo op 69 (van de 95) bedrijven, waarvan

- negen kleinere bedrijven die volgens de parameters betrokkenheid en ligging wél voldoende geïmpacteerd kunnen zijn om te bevragen
- alle 60 beroepsmatige landbouwers die grond aangeven in het studiegebied, weliswaar in volgorde van prioritering volgens deze twee parameters.

Tijd om te communiceren

Samen met ambtenaren en schepenen van de gemeenten Kasterlee, Geel en Olen en vertegenwoordigers van landbouworganisaties werden de 95 landbouwers met minstens één gebruikspceel in de perimeter uitgenodigd op een infomoment. Dit vond plaats op 13 november 2024 in het cultureel centrum De Werft in Geel. Daar lichtte de VLM samen met de provinciegouverneur en het ANB toe hoever het proces staat, wat de resultaten van de ecohydrologische studie zijn en wat het LER inhoudt.

We gaan in gesprek

Als volgende stap werden de 69 landbouwers gevraagd om op vrijwillige basis mee te werken aan de enquête van dit LER. Ze werden telefonisch gecontacteerd voor een afspraak bij hen op het bedrijf.

41 landbouwers (samen goed voor 67% van de betrokken oppervlakte) gingen in op het voorstel om langs te komen. De informatie die zo verzameld werd, is opgenomen in het vertrouwelijk deel bij dit rapport en anoniem verwerkt in dit algemeen rapport.

Met 28 landbouwers konden we geen keukentafelgesprek voeren. Slechts twee van hen konden we niet bereiken, noch telefonisch, noch per mail. Eén landbouwer stelde voor om de vragenlijst op te sturen en hem zelf in te vullen, maar we ontvingen hem niet. De afspraak met drie landbouwers sprong last minute af en we slaagden er niet in deze opnieuw vast te leggen. De overige 22 landbouwers besloten tijdens het telefonisch gesprek dat een uitgebreid gesprek niet wenselijk, relevant of noodzakelijk was.

Over deze percelen en bedrijven is de informatie beschikbaar uit de perceelsregistratie 2023 en de gegevens van de Mestbank. Daarnaast staat in het vertrouwelijk rapport een samenvatting van het contacten die we hadden.

Dit rapport is grotendeels gebaseerd op de verwerkte gegevens van de gesprekken met de landbouwers. Voor die gesprekken werd een uitgebreide vragenlijst gehanteerd (zie Bijlage A). De verzamelde gegevens werden geanalyseerd en samengevat in dit rapport. Daarnaast bespreken we de algemene kenmerken van het studiegebied en geven we het juridisch en beleidsmatig kader mee (zie Bijlage B).

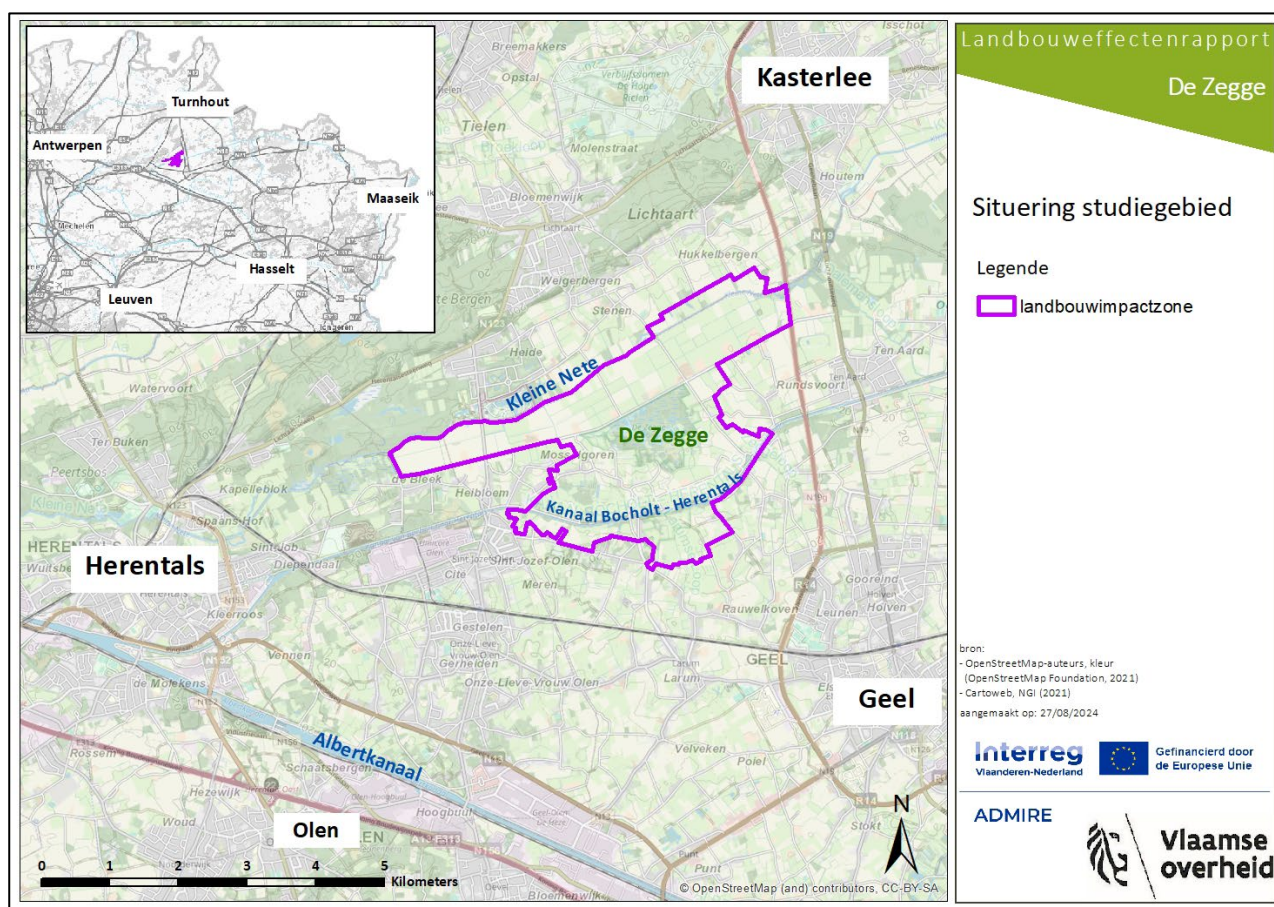
Analyse van de impact en voorstel flankerende maatregelen

Ten slotte werd ook de mogelijke impact van het hydrologisch herstel besproken. Dit gebeurde op gebiedsniveau, maar ook op bedrijfsniveau. Per bedrijf maakten we een bedrijfsfiche op, waarin de landbouwkenmerken van het bedrijf zijn samengevat. Kaarten geven informatie over de bedrijfspercelen in het studiegebied. We beschrijven wat de impact is van het project op de bedrijfsvoering en welke flankerende maatregelen gewenst zijn. Deze bedrijfsfiches werden teruggekoppeld met de landbouwers, om foute interpretaties te vermijden.

De individuele bedrijfsfiches van de 41 geënkquêteerde landbouwers werden gebundeld in het vertrouwelijk deel van dit LER. Dit vertrouwelijk deel is overgemaakt aan de provinciegouverneur van Antwerpen en mag enkel gebruikt worden in het kader van het project 'Hydrologisch herstel De Zegge – Mosselgoren – Olens Broek'. De informatie mag niet worden doorgegeven aan andere partijen zonder de schriftelijke toestemming van de betrokken landbouwers. De bedrijfsfiches in het vertrouwelijk rapport zijn beperkt tot de informatie waarover de landbouwers hun akkoord gaven.

SITUERING VAN HET STUDIEGEBIED

Het studiegebied ligt grotendeels op het grondgebied van de stad Geel, met een klein stukje op grondgebied Kasterlee in het noordoosten en Olen in het westen. Het is een ruime rand rond het natuurreserveaat de Zegge, gebaseerd op de resultaten van de ecohydrologische studie. Op basis van de perimeter heeft de landbouwimpactzone een oppervlakte van 1015,72 ha, waarvan 65% of 663,16 ha in 2023 in landbouwgebruik was.

Figuur 1: situering studiegebied

PERCEELSKENMERKEN IN HET GEBIED

Welke kenmerken van de percelen in landbouwgebruik zijn relevant voor deze studie? Je vindt ze in dit hoofdstuk. Aan bod komen achtereenvolgens: de waterhuishouding, de teelten, de perceelsgrootte, de afstand van de percelen tot de bedrijfszetel en de eigendomssituatie.

WATERHUISHOUDING

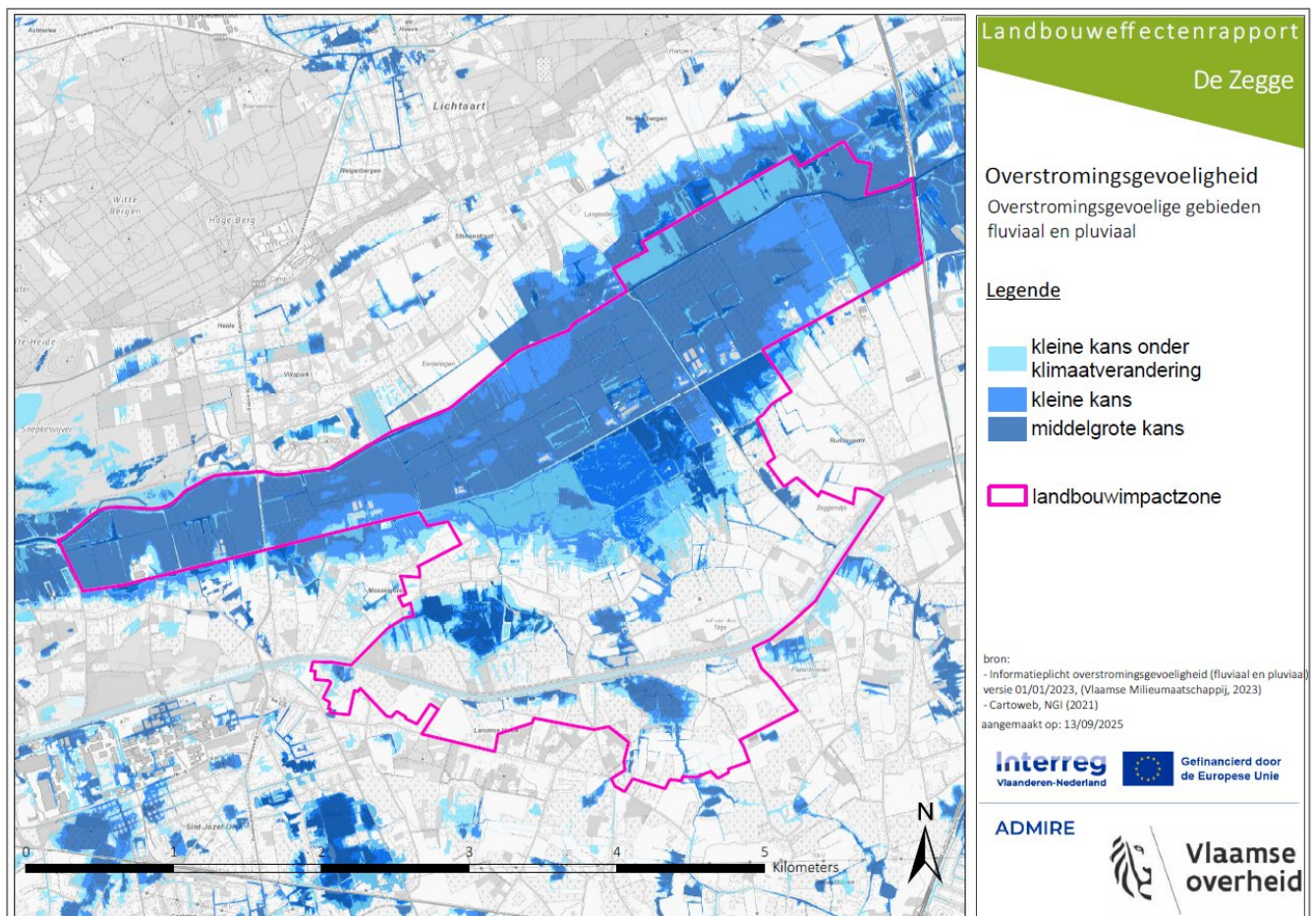
Het oorspronkelijke watersysteem is door tal van ingrepen sterk gewijzigd. Zo werd de Kleine Nete rechtgetrokken, ingedijkt en uitgediept. De zone langs de rivier werd ingepolderd met onder andere een grachtenstelsel met pompen dat zowel hemelwater als grondwater afvoert. Met de Kleine Nete als noordelijke en de Roerdompstraat als zuidelijke grens kon er sterk ontwaterd worden en was de polder klaar om ontwikkeld te worden voor intensieve landbouw.

Dit alles had een grote invloed op het ecohydrologisch systeem van het natuurreserveaat De Zegge. Het sterk gedraineerde landschap doet de grondwaterstanden wegzakken. Bovendien overstromen de natuurgebieden bij zware regenval met nutriëntenrijk oppervlaktewater vanuit de zijlopen van de Kleine Nete.

Niet alleen vanuit een biodiversiteitsoogpunt, maar ook vanuit de strijd tegen de klimaatopwarming is hydrologisch herstel van dit valleisysteem aan de orde. Een verhoging van de gemiddelde laagste grondwaterstand is daarvoor nodig. De impact van deze maatregel gaat verder dan het natuurgebied zelf en daaruit vloeit de afbakening van de landbouwimpactzone voort.

Om deze impact bespreekbaar te maken, gebruikten we tijdens de gesprekken twee kaartlagen die de overstromingsgevoeligheid van de percelen toonde, zoals gemodelleerd door de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)¹. Onderstaande kaart geeft de combinatie van fluviale en pluviale overstromingsgevoeligheid weer in drie gradaties: een kleine kans onder klimaatverandering, een kleine kans en een middelgrote kans. In de bijlagen vind je de kaarten met de aparte overstromingsgevoeligheid. Deze geven de gradaties duidelijker weer.

¹ Deze kaarten spelen een rol in het kader van de watertoets: <https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/beleidsinstrumenten/watertoets>

Figuur 2: Kaart met overstromingsgevoelige gebieden 2023, fluviaal en pluviaal (Vlaamse Milieumaatschappij 2023)

Uit de kaart met fluviale overstromingsgevoeligheid (Kaart 5) komt duidelijk naar boven dat de hele landbouwpolder en een ruim gebied rond de Kleine Nete een middelgrote kans tot overstroming heeft vanuit deze rivier. Deze kaart houdt nog geen rekening met de recent aangelegde winterdijk van de Kleine Nete. De landbouwers met percelen in deze zone gaven ook het signaal dat de gronden in deze zone enkel dankzij de pompen en de drainage door het grachtenstelsel zeer goed bewerkbare gronden zijn.

De kaart met pluviale overstromingsgevoeligheid (Kaart 6) toont op haar beurt dat het natuurreserveat een middelgrote kans tot overstroming heeft bij zware regenval, net zoals de zones rond de Mosselgorenloop en de Larumseloop.

De landbouwers met percelen rond deze laatste lopen bevestigingen - op enkele uitzonderingen na - de modellering.

Onder de Roerdompstraat liggen de overstromingsgevoelige gronden sinds de laatste afbakening van het GRUP Vallei van de Kleine Nete en Aa in bestemming natuur (zie Kaart 1), behalve enkele percelen aan de oostzijde van het natuurreserveat. Verschillende landbouwers met gebruikspcelen die in bestemming natuur zijn gekomen, gaven aan dat deze bestemmingswijziging voor hen ingrijpender is dan de toekomstige vernatting door het hydrologisch herstel. Ze zijn immers gewend om met natte gronden om te gaan.

////////////////////////////////////

tussen het gemiddelde en de mediaan toont dat er sprake is van een beperkt aantal grotere percelen, en een meerderheid van kleinere percelen.

Het gaat om 434 percelen, waarvan

- de grootste percelen een oppervlakte hebben van 16,13ha en 12,15ha,
- 21 percelen tussen 10ha en 5ha,
- 92 percelen tussen 5 ha en 2 ha
- en 107 percelen tussen 2ha en 1ha.

De overige 212 percelen zijn kleiner dan 1ha, met als kleinste twee percelen 0,02ha.

De gemiddelde perceelsgrootte (volle grond) in Vlaanderen voor 2021 bedraagt 1,1ha² en deze grootte heeft een licht dalende trend. De percelen in dit studiegebied zitten hier duidelijk boven en hebben dus een belangrijke landbouweconomische troef: enerzijds zijn er minder kosten per ha als de percelen groter zijn (minder wendakkers, makkelijker om te oogsten, ...), anderzijds zijn er meer opbrengsten omwille van de kleinere verliezen aan de randen van het perceel en is er een betere gewascontrole.

Hoe kunnen we deze grotere percelen verklaren?

Historisch vinden we twee redenen. De eerste is dat de zandgronden in Geel minder geschikt waren voor intensieve landbouw. Ze leenden zich wel voor schapenweiden. Zo werd een patroon van grotere percelen uitgetekend.

Later kwam de eerder vermelde inrichting van de landbouwpolder waarbij de percelen horende bij de bedrijven aan de Roerdompstraat vrij groot waren. De ruilverkaveling Geel-Rundsvoort van 1986 zorgde voor een verdere optimalisatie van de percelen en een verdere schaalvergroting.

De gemiddelde bedrijfsoppervlakte van de 93 bedrijven uit de screeningsanalyse bedroeg in 2023 59,36ha. Als je weet dat de gemiddelde oppervlakte cultuurgrond in Vlaanderen in datzelfde jaar 28,3ha³ is, dan mogen we concluderen dat zowel de grootte van de percelen als van de bedrijven bovengemiddeld is in dit gebied. Het feit dat overwegend grondgebonden veeteelt en akkerbouw voorkomt in het gebied verklaart de hoge gemiddelde bedrijfsoppervlakte.

AFSTAND PERCELEN TOT BEDRIJFSZETEL

De landbouwimpactzone ligt grotendeels op het grondgebied van Geel met een klein stukje Kasterlee in het noordoosten en Olen in het westen. De bedrijfszetels van de landbouwers die gronden gebruiken in de

² Eigen berekening uit perceelsregistratie 2021 agentschap LV

³ Website landbouwcijfers van het agentschap LV : <https://landbouwcijfers.vlaanderen.be/>

landbouwimpactzone liggen dan ook vooral in Geel (50), Kasterlee (17) en Olen (7). De 19 overige bedrijfszetels liggen verspreid over verschillende steden en gemeenten, gaande van Herentals (2), Hoogstraten (1), Lille (1), Mechelen (1), Merksplas (1), Mol (1), Oud-Turnhout (2), Ravels (1), Retie (3), NL-Reusel (2), Tessenderlo (1), Turnhout (2) en Vorselaar (1).

Er zijn 17 bedrijfszetels of gebouwen van landbouwers in het studiegebied gelegen.

Als we inzoomen op de ligging van de 41 bedrijven die we bezochten, dan zien we dat van de 17 bedrijfszetels in het gebied, we er 10 bezochten. Op één na, zijn dit bedrijven gelegen aan de Roerdompstraat. Uit de screeningsanalyse kwamen deze naar boven als de doelgroep met relatief zware betrokkenheid. Het is goed en belangrijk dat we met de meeste van deze bedrijven in gesprek konden gaan.

Drie bezochte bedrijven bevinden zich aan de rand van de landbouwimpactzone. Bij twee bedrijven (zusterbedrijven) is de impact vrij groot, bij het derde bedrijf is dat minder.

Van de 28 bezochte bedrijven met de bedrijfszetel uit het gebied zijn er 13 die betrokken percelen hebben op minder dan 2km van hun zetel. De ligging van hun bedrijfszetel is relatief dichtbij de landbouwimpactzone en de impact op hun bedrijf is zowel absoluut (meer dan 2ha) als relatief (meer dan 5%) groot. Bij de 15 bedrijven met een grotere afstand tot het studiegebied is er een grotere variatie in de impact op het bedrijf. We zien dit zowel in de cijfers die gaan van minder dan 1% areaal in het gebied tot 13% areaal in het gebied.

Tabel 2: aantal (bezochte) bedrijfszetels op minder (<) of meer (>) dan 2km van betrokken perceel en in/aan rand of uit het studiegebied

Afstand bedrijfszetel (km)	In/aan rand/ uit			
	In	Aan rand	Uit	Totaal
<2	10	3	13	26
>2	0	0	15	15
Totaal	10	3	28	41

Bron: perceelsregistratie 2023 (agentschap LV), landbouweconomische databank 2021 (VLM) en eigen berekeningen

EIGENDOMSSITUATIE

Om de effecten van een project op de landbouwers in een gebied te bepalen en bespreken, vertrekt de VLM steeds met de gegevens die aangeleverd worden vanuit de registraties bij het agentschap LV. Zo kennen we de gebruikers van de landbouwpercelen. De eigendomssituatie kennen we bij aanvang niet, maar wordt wel besproken tijdens de contacten.

////////////////////////////////////

Echter, voor dit studiegebied is de situatie uniek. De Vlaamse Regering geeft in 2020 aan het ANB, de VMM en de VLM de opdracht om in te gaan op aankoopopportuniteiten, dit in afwachting van beslissingen over de herinrichting van het gebied.

De rol van de VLM is hier vooral aankopen voor een flankerend en bewarend grondbeleid. Dit is te verantwoorden gezien de grote mate van waarschijnlijkheid dat de toekomstmogelijkheden voor landbouw in de vallei zullen wijzigen. Ook koopt de VLM enkel pachtvrije gronden en bedrijfszetels op vraag van de betrokken eigenaars.

Hierdoor zijn op vandaag⁴ in de omgeving van het studiegebied 310ha in eigendom van de VLM.

Door de bevraging van 41 landbouwers konden we voor 288 percelen die samen 401,25ha omvatten, de eigendomssituatie in kaart brengen. Van die perceelsoppervlakte in het studiegebied is 40% in eigendom van de landbouwer-gebruikers en 60% in pacht (langlopend of seizoenspacht) door de gebruikers.

Deze gegevens overlappen met de eigendomssituatie van de VLM, gezien sommige percelen recent of in het verleden door de VLM werden aangekocht. Tegelijk is de bevraging belangrijk wegens de link naar de vraag tot flankerend beleid.

⁴ de eigendomssituatie verandert regelmatig, dit is de stand van zaken op 24 september 2025

BESCHRIJVING VAN DE GEBRUIKERS IN HET GEBIED

In dit hoofdstuk kom je te weten wie de bedrijven en hun bedrijfsleiders zijn die in het gebied de gronden bewerken. Na een inleiding waarin we de verschillende categorieën van landbouwers en oppervlaktes duiden, komen volgende zaken komen aan bod: het bedrijfstype, de economische omvang, de leeftijd van de bedrijfsleider en opvolging en zowel verleden als toekomstplannen van het bedrijf.

Welke landbouwers en oppervlaktes komen doorheen het rapport aan bod?

De totale oppervlakte van het studiegebied bedraagt 1015,72ha, waarvan 663,16ha in het jaar 2023 werd geregistreerd bij het agentschap LV door 95 landbouwer-gebruikers. Twee gebruikers (samen 32,31ha) werden niet weerhouden in onze desktop-screeningsanalyse omdat het niet-primaire landbouwers zijn, namelijk een overheidsinstantie die mee partner is in het project en een vereniging van wie de doelstellingen en werkwijze bij het project aansluiten.

Daarnaast zijn er 24 landbouwers van wie uit de screeningsanalyse bleek dat ze niet voldeden aan de criteria om bevraagd te worden. Samen gaven deze gebruikers 37,02ha aan.

De overblijvende 69 landbouwers -die samen 593,83ha in gebruik hadden - stonden op de lijst om telefonisch te contacteren. Hiervan schraptten we er tijdens het proces nog twee omdat bleek dat door een onnauwkeurigheid in de berekening deze bedrijven met 0,02ha in de perimeter waren beland.

26 landbouwers die we telefonisch konden contacteren waren niet geïnteresseerd in een gesprek. Voor vijf van hen is de reden dat we, ondanks verschillende pogingen, er toch niet in slaagden een datum voor een gesprek vast te leggen. Bij twee werd de vragenlijst via mail verstuurd en in de brievenbus gestoken, maar zonder verder gevolg. Enkele landbouwers gaven als reden dat hun gronden en/of hun bedrijfszetel al verkocht is. Een drietal landbouwers was tevreden met de uitleg aan de telefoon. En tenslotte waren er landbouwers bij wie het over een vrij klein perceel ging dat nu al extensief gebruikt wordt, braak ligt, soms nu al nat is of een natuurbestemming heeft .

Van de 41 landbouwers met wie een uitgebreid gesprek plaatsvond, beslisten we voor twee landbouwers om de bedrijfsfiches samen te brengen tot één verslag. Bij twee andere bedrijven verwezen we naar de verwevenheid met elkaar en drie andere bedrijven waren dan weer verweven met bedrijven die niet in de selectie zaten. Deze gegevens werden genoteerd in de vragenlijst en de enquêtes, maar voor de verwerking van de percelen keerden we telkens terug naar de oorspronkelijke oppervlakte (registratie 2023)

Zo wordt in dit rapport een **landbouwoppervlakte van 630,85ha** besproken, waarbij voor 401,25ha (**63,6%**) bijkomende informatie is verzameld in een individueel gesprek met **41 landbouwers**.

Omdat doorheen het rapport uitspraak gedaan wordt over verschillende groepen van landbouwers en oppervlakte binnen de perimeter is bovenstaande uitleg overzichtelijk weergegeven in tabel 3.

Tabel 3: overzicht aantal landbouwers en oppervlaktes die doorheen het rapport aan bod komen

Groep percelen of landbouwers	Aantal landbouwers	Oppervlakte (ha)	Oppervlakte (%)
Geënquêteerde landbouwers	41	401,25	63,6
Niet bezocht	28	192,58	30,5
Totaal geselecteerde landbouwers	69	593,83	94,1
Landbouwers die niet voldeden aan de criteria om bevestigd te worden	24	37,02	5,9
Totaal betrokken landbouwers en percelen	93	630,85	100
Niet-primaire landbouwers (ANB en Natuurpunt)	2	32,31	
Totaal landbouwers en percelen volgens VA 2023	95	663,16	

Bron: perceelsregistratie 2023 (agentschap LV), landbouweconomische databank 2021 (VLM) en eigen berekeningen

BEDRIJFSTYPES

Op basis van de aanwezige dieren en teelten op het bedrijf, kent men aan het bedrijf een bedrijfstype toe. Een bedrijf kan meerdere productierichtingen combineren of kan zich in één bepaalde tak specialiseren. De voorkomende productierichting met de grootste economische omvang bepaalt het bedrijfstype.

In onderstaande tabel staat meer informatie over de aanwezige bedrijfstypes in het gebied. Deze informatie haalden we enerzijds uit de landbouweconomische databank voor het referentiejaar 2021 (bron VLM). Tijdens onze contacten werd duidelijk dat bij sommige bedrijven de categorie ondertussen veranderd is of niet helemaal klopt. De correcte informatie over deze bedrijven is te vinden in de bedrijfsfiche die horen bij het vertrouwelijk deel van het rapport en verwerkten we, waar mogelijk, in onderstaande tabel.

Omwille van privacy redenen werden sommige bedrijven die alleen in een categorie kwamen te staan, door ons geplaatst in een grotere groep die het best aansluit bij één van hun activiteiten.

////////////////////////////////////

Tabel 4: aantal bedrijven en oppervlakte in de perimeter per bedrijfstype

Bedrijfstype	Oppervlakte (ha)	Oppervlakte (%)	Aantal landbouwers
Melkvee	325,07	49	28
Vleesvee	126,46	19	19
Akkerbouw	120,74	18	23
Overige graasdieren	62,19	9	13
Intensieve veehouderij	27,99	4	6
Niet-aangifteplichtig	0,72	0	2
Totaal	663,16	100	95

Bron: enquête 2024-2025, perceelsregistratie 2023 (agentschap LV) en landbouweconomische databank 2021 (VLM)

Melkvee is de overheersende categorie met 28 bedrijven die samen 49% van de oppervlakte in gebruik hebben. Samen met de 19 vleesveebedrijven vertegenwoordigen ze de helft van de bedrijven en 68% of 2/3 van de oppervlakte. In het gebied zijn verschillende akkerbouwers actief. Hieronder rekenen we ook de bedrijven die deels aan tuinbouw doen. Enkel en enkele hebben hun zetel dichtbij, anderen zijn verder gelokaliseerd maar werken nauw samen met de rundveebedrijven in Geel om via teeltrotatie hun gewassen te telen.

De categorie ‘overige graasdieren’ omvat zowel bedrijven met paarden en schapen als het ANB. In de categorie ‘intensieve veehouderij’ zitten de varkens- en pluimveebedrijven. Tenslotte zijn er twee bedrijven die enkel een landbouwernummer hebben maar te klein zijn om aangifteplichtig te zijn.

ECONOMISCHE OMVANG EN INKOMEN UIT LAND- EN TUINBOUW

Bedrijfsomvang van de aanwezige bedrijven in de landbouwimpactzone

De vergelijkende bedrijfsomvang (VBO⁵) van de betrokken bedrijven wordt berekend op basis van de totale standaardopbrengst⁶ (SO) van alle teelten en gewassen en een gemiddeld Vlaams landbouwbedrijfsinkomen per “familiale arbeidskracht” voor de betreffende productierichting (bedrijfstype). Deze cijfers geven alleen een theoretische bedrijfsomvang weer. Het is geen maat voor het arbeidsinkomen per bedrijf.

⁵ de vergelijkende bedrijfsomvang wordt uitgedrukt in Familiale Arbeids Kracht (FAK) en is gelijk aan 1 wanneer het bedrijf, rekening houdend met de productierichting, voldoende SO heeft om potentieel in een gemiddeld Vlaams landbouwbedrijfsinkomen te voorzien voor 2 volwaardige FAK's tov de Vlaamse gemiddelden 2010 – 2013 (landbouweconomische databank VLM 2021)

⁶ <https://landbouwcijfers.vlaanderen.be/standaard-output> ;

Zo worden bedrijven onderverdeeld in vijf VBO-klassen (zeer klein, klein, matig, groot en zeer groot) waarbij de bedrijven met een VBO-klasse van minstens 3 beschouwd worden als de beroepsmatige landbouw. We delen de bedrijven voor deze studie vervolgens in twee groepen in:

- VBO- groep 1-2 omvat die bedrijven die onvoldoende groot zijn om beroepsmatige landbouw te zijn;
- VBO-groep 3-5 omvat die bedrijven met een voldoende grootte om beroepsmatige bedrijven te zijn.

De onderverdeling halen we uit de landbouweconomische databank met referentiejaar 2021. Enkele bedrijven waren toen nog niet actief. Van die bedrijven berekenen we zelf de omvang.

Wanneer we inzoomen op de bedrijfsgrootte van de bedrijven aanwezig in het studiegebied, dan zien we in tabel 5 dat er 33 bedrijven zijn die vallen binnen de VBO-groep 1-2. Zij geven samen 110,87ha aan. De 60 bedrijven binnen de VBO-groep 3-5 bewerken samen 519,98ha. Het ANB en Natuurpunt zijn geweerd uit deze onderverdeling.

In bijlage C vind je een kaart waarop de percelen ingekleurd zijn volgens de VBO-klasse van het landbouwbedrijf waartoe ze behoren.

Tabel 5: betrokken oppervlakte van de bedrijven per klasse van vergelijkende bedrijfsomvang

VBO-groep	Aantal bedrijven	Oppervlakte (ha)	Oppervlakte (%)
1-2	33	110,87	18
3-5	60	519,98	82
Totaal	93	630,85	100

Bron: landbouweconomische databank VLM 2021 en eigen berekening

Inzoomend op de bedrijven waarbij we een enquête afnamen

32 van de 41 geënuquêteerde landbouwers (in geval van meerdere bedrijfsleiders minstens één bedrijfsleider) zijn landbouwer in **hoofdberoep**. Bij 18 van hen vormen de landbouwactiviteiten het volledige gezinsinkomen, bij 12 landbouwers met landbouw als hoofdberoep is er buiten de landbouw nog een aanvullend inkomen en bij twee van hen is het landbouwincome niet het hoofdincome.

Vier betrokken gebruikers zijn landbouwer in **bijberoep**, waarbij voor drie van hen de niet-landbouwactiviteit het hoofdaandeel van het gezinsinkomen vormt, voor de vierde is de landbouwactiviteit de hoofdbron van inkomen.

Vijf landbouwers zijn (als enige bedrijfsleider) **gepensioneerd**. Bij drie van hen zorgen de landbouwactiviteiten nog voor het hoofdaandeel van de inkomsten, de twee anderen halen een aanvullend inkomen uit landbouw.

////////////////////////////////////

In de vijf gevallen dat er **twee bedrijfsleiders** zijn, komt het zowel voor dat beide gezinnen voor het inkomen volledig afhankelijk zijn van de landbouwactiviteiten (tweemaal), maar ook dat het landbouwincome het hoofdaandeel vormt (tweemaal) en in één situatie is het de landbouwactiviteit een bijberoep en een aanvullend inkomen voor beide gezinnen.

LEEFTIJD VAN BEDRIJFSLEIDERS EN OPVOLGING

De jongste bedrijfsleider met grond in de perimeter die in gesprek ging, is 26 jaar, de oudste is 76 jaar oud. De **gemiddelde leeftijd** van de geënquêteerde bedrijfsleiders met gronden in het studiegebied bedraagt 51 jaar. Wanneer er meerdere bedrijfsleiders zijn, gebruikten we voor deze berekening de leeftijd van de jongste bedrijfsleider. Volgens het Landbouwrapport 2024, uitgegeven door het agentschap LV, was de gemiddelde leeftijd van professionele landbouwbedrijfsleiders in 2022 in Vlaanderen 56 jaar.

Van de 22 landbouwbedrijven met een bedrijfsleider boven de 50 zijn er 12 die aangeven **een opvolger** te hebben. Bij sommigen van hen is de opvolging verzekerd, in een aantal gevallen zou de hoofdrichting van de landbouwactiviteit verschuiven (bv. akkerbouwgedeelte wordt voortgezet, veeteelt niet of er zou van melkvee naar vleesvee omgeschakeld worden) en in een aantal gevallen hangt het nog af van de beleidsontwikkelingen.

Dat geldt ook voor de vijf 50-plus landbouwers die aangeven **nog niet te weten** of ze een opvolger zullen hebben: bij een aantal van hen is er een geïnteresseerde opvolger, maar de grote onzekerheid over welke vorm of omvang van landbouw waar nog zal kunnen, ontmoedigt. Bij anderen is het gewoon nog niet duidelijk in welke richting de kinderen verder willen.

Bij de vijf landbouwers **zonder opvolger** zijn er twee die willen blijven wonen in de bedrijfswoning, drie van hen weet dit nog niet. Vier van de vijf wil de percelen binnen de landbouwimpactzone verkopen, sommigen op de langere termijn, anderen wanneer ze te nat worden.

VERLEDEN EN TOEKOMSTPLANNEN VAN DE BEDRIJVEN

Een onderdeel van de gesprekken is het polsen naar de dynamiek van het bedrijf. Dit gebeurt via een aantal vragen rond de evolutie van de bedrijfsoppervlakte en de investeringen in het bedrijf. Deze gaan enerzijds vijf jaar terug in de tijd en anderzijds vijf jaar vooruit in de tijd.

De blik naar de toekomst was bij verschillende bedrijven moeilijk door de vele onzekerheden die boven het gebied hangen. Zodra we meegaven dat ze hier de toekomstplannen mochten geven in een ideaal scenario, als er niets boven hun hoofd hangt, kwam het gesprek terug op gang.

Verleden

De **evolutie van de bedrijfsoppervlakte** in de afgelopen vijf jaar toont een verspreid beeld binnen onze groep van 41 geënuquêteerde landbouwers.

Bij 14 van hen was deze verkleind. Dit had verschillende redenen. Sommigen gaan richting pensioen en afbouw of omschakeling, anderen verkochten grond aan VLM omdat die bijvoorbeeld van bestemming was veranderd.

21 landbouwers wisten hun oppervlakte te behouden, soms gaat het over dezelfde percelen, maar bij meerdere bedrijven hoorden we dat ze actief werken naar het compenseren van (pacht)percelen die verloren gaan.

Zes bedrijven gaven aan nu meer oppervlakte te bewinnen. Enkelen zijn recent gestart of samengevoegd, anderen werken naar het verkleinen van hun mestoverschot.

Onderstaande tabel geeft op haar beurt weer in welke mate de 41 geënquêteerde bedrijven de afgelopen vijf jaar **investeerden (>2500 euro)**. Slechts twee van hen gaven aan niet geïnvesteerd te hebben. De meeste investeerden in gebouwen en machines, bij sommigen enkel onderhoud, anderen zetten nieuwe stallen of kochten een tractor, een klepelmaaier of een meststofstrooier. De investering in milieuzorg is meestal de installatie van zonnepanelen. Enkelen investeerden verder in bestaande verbrede landbouw (hoeveverwerking en – winkel), anderen startten dit op. Slechts één bedrijf deed een niet-productieve investering (NPI).

Tabel 6: investeringen in de afgelopen vijf jaar

Investing	Grond	Gebouwen	Machines	NER	Milieuzorg	Verbrede landbouw	NPI	Geen investering
ja	21	29	33	11	12	5	1	2
neen	20	12	8	30	29	36	40	39

Bron: enquête 2024-2025 en eigen berekeningen

Toekomst

Aan de bedrijfsleiders werd eveneens gevraagd in welke richting ze willen of denken te **evolueren binnen de komende vijf jaar**. Zal hun bedrijfsoppervlakte toenemen, hetzelfde blijven of afnemen?

13 geënquêteerde bedrijfsleiders hopen hun bedrijfsoppervlakte nog te vergroten, 26 bedrijfsleiders zijn blij als ze hun huidige bedrijfsoppervlakte kunnen behouden en twee landbouwers schatten in dat hun bedrijfsoppervlakte zal verkleinen.

Echter, bij de landbouwers die hun oppervlakte hopen te vergroten, zijn er die die kans nogal klein inschatten, of bij wie het afhangt van wat er mogelijk is qua veebezetting de komende jaren.

Bij de landbouwers die tevreden zijn met hun bedrijfsoppervlakte zijn er die wel overwegen grond bij te kopen als die heel gunstig gelegen is, of als ze daarmee de gebruiks zekerheid van een perceel dat al in gebruik is kunnen verhogen.

Enkele landbouwers gaven ook een termijn aan waarbinnen ze zeker nog op hun gronden moeten kunnen rekenen, omdat hun gronden na die termijn in belang afnemen.

De bevraging naar hun investeringsplannen geeft ons de cijfers in tabel 7.

De investeringen in grond houden gelijke tred, maar we zien een lichte aarzeling wanneer het over gebouwen, machines en nutriëntenemissierechten (NER's) gaat. Naast de bestaande verbrede landbouw overwegen enkele nieuwe bedrijven een investering hierin, meer bepaald richting zorgboerderij.

Zes bedrijven zullen niet meer investeren. Zij hebben hun bedrijf al verkocht, overwegen een verkoop of stopzetting of zijn gepensioneerd.

Tabel 7: investeringen in de komende vijf jaar

Investering	Grond	Gebouwen	Machines	NER	Milieuzorg	Verbrede landbouw	NPI	Geen investering
ja	21	26	27	9	11	8	2	6
neen	20	15	14	32	30	33	39	35

Bron: enquête 2024-2024 en eigen berekeningen

EFFECTENBESCHRIJVING

In deze rubriek vind je een overzicht van de betrokken oppervlakte per landbouwer, zowel in absolute als relatieve termen. Naast deze kwantitatieve analyse gaan we hier via een aantal vragen uit de enquête verder op in en maken we een (beperkte) kwalitatieve analyse: hoe belangrijk zijn de betrokken percelen voor het bedrijf? En wat kunnen de gevolgen zijn als deze dreigen weg te vallen? Welke impact heeft het hydrologisch herstel op hun bedrijfsvoering?

Tenslotte overlopen we de betrokkenheid bij andere overheidsinitiatieven. Sommige landbouwers ervaren namelijk druk langs meerdere kanten en via verschillende projecten.

BETROKKEN OPPERVLAKTE

In eerste instantie wordt de **betrokken oppervlakte per landbouwer** in absolute termen en relatief ten opzichte van de totale bedrijfsoppervlakte besproken. Voor elke landbouwer, en zeker bij grondgebonden landbouw, geeft oppervlakte landbouwgrond een economische meerwaarde. De mate waarin een landbouwer qua oppervlakte betrokken is in een studiegebied, is bijgevolg een parameter voor de potentiële impact van een project op het landbouwbedrijf.

Deze parameter is er voor alle landbouwers, met uitzondering van de twee ‘niet-primaire’ landbouwers (zie tabel 8). De totale oppervlakte in deze rubriek is dan ook de landbouwoppervlakte, zonder de oppervlakte aangegeven door die twee landbouwers. Voor de geënuquêteerde landbouwers zijn de gegevens uit de perceelsregistratie voor 2023 gecombineerd met de bijkomende info uit het gesprek. Voor de niet-geënuquêteerde landbouwers is gerekend met de oppervlaktes uit de perceelsregistratie voor 2023.

Absolute oppervlakte in de landbouwimpactzone

De totale oppervlakte waarmee een individuele landbouwer betrokken is binnen de perimeter varieert van 0,01ha tot 60,16ha. Tabel 8 toont het aantal betrokken bedrijven verdeeld in drie klassen volgens de betrokken oppervlakte. Daarnaast is de oppervlakte per klasse binnen de perimeter weergegeven.

43 van de 93 bedrijven verliezen minder dan 2ha als de volledige perimeter niet langer bruikbaar wordt of te nat wordt voor de huidige, gangbare, landbouw. 17 landbouwers verliezen tussen 2 en 5ha. Samen brengen deze twee klassen 91ha of 14,4% van de betrokken oppervlakte in. Meer dan 4/5 of 85,6% van de oppervlakte nodig voor het hydrologisch herstel wordt door 33 of 1/3 van de landbouwers ingebracht. Samen brengen zij 540ha grondoppervlakte in.

Tabel 8: aantal bedrijven per klasse van absolute oppervlaktebetrokkenheid in de perimeter

Betrokken bedrijfsoppervlakte	Aantal bedrijven	Oppervlakte (in ha)
<2ha	43	35,51
2 - 5ha	17	55,48
>5ha	33	539,86
Eindtotaal	93	630,85

Bron: perceelsregistratie 2023 (agentschap LV) en eigen berekeningen

Relatieve oppervlakte in de landbouwimpactzone

Naast het verlies aan absolute oppervlakte, is ook het relatieve aandeel van het verlies aan gronden ten opzichte van de totale bedrijfsoppervlakte van belang. Het effect zal des te groter zijn, naarmate het bedrijf kleiner is in oppervlakte.

Tabel 9 toont het aantal betrokken bedrijven verdeeld in drie klassen volgens de betrokken oppervlakte. Daarnaast is de oppervlakte per klasse binnen de perimeter weergegeven.

35 van de 93 bedrijven verliezen minder dan 5% als de volledige perimeter niet langer bruikbaar wordt of te nat wordt voor de huidige, gangbare, landbouw. 26 landbouwers verliezen tussen 5 en 20%. Samen brengen zij 192ha of 30% van de betrokken oppervlakte in. Echter, 70% van de oppervlakte nodig voor het hydrologisch herstel wordt door 32 landbouwers ingebracht.

Tabel 9: aantal bedrijven per klasse van relatieve oppervlaktebetrokkenheid in de perimeter

Betrokken oppervlakte t.o.v. bedrijfsareaal	Aantal bedrijven	Oppervlakte (in ha)
< 5%	35	69,27
5 - 20%	26	122,65
> 20%	32	438,93
Totaal	93	630,85

Bron: perceelsregistratie 2023 (agentschap LV) en eigen berekeningen

////////////////////////////////////

Bekijken we de combinatie van absolute en relatieve oppervlaktebetrokkenheid (tabel 10) dan zien we de grote verschillen terugkomen. 25 van de 93 betrokken landbouwers is zowel absoluut als relatief klein geïmpacteerd, daar waar 20 landbouwers op beide parameters zwaar geïmpacteerd scoren. Deze resultaten kwamen al in onze screeningsanalyse naar boven en hebben er toe geleid om niet alle 93 bedrijven uit te nodigen voor een gesprek.

Oppervlakte betrokken percelen	< 5%	5 - 20%	>20%	Totaal
< 2ha	25	10	8	33
2 - 5ha	6	7	4	17
> 5ha	4	9	20	33
Totaal	35	26	32	93

BELANG EN BETEKENIS VAN DE GRONDEN

Bij de landbouwers die aangaven dat de gronden binnen de projectperimeter matig tot niet belangrijk waren, kwam als reden hiervoor meermaals terug dat het pachtgronden zijn, of de natste gronden, of bestemming natuur hadden gekregen

De grote groep landbouwers die aangeven dat hun bedrijfsvoering waarschijnlijk in het gedrang komt, reflecteert de vrees voor impact die het project in het studiegebied heeft. Niet alleen bij die bedrijven die in oppervlakte zwaar geïmpacteerd zijn, maar ook zij die indirect effect verwachten van de vernatting of het uit landbouwgebruik halen van de percelen. Zo zijn er de akkerbouwbedrijven die hun percelen voor teeltrotatie

dreigen te verliezen, of landbouwers net buiten het gebied die mestafzet zien verloren gaan. Het domino-effect komt enkele keren ter sprake.

Tabel 11: komt de bedrijfsvoering in het gedrang wanneer het project wordt uitgevoerd?

Komt bedrijfsvoering in gedrang?	Aantal bedrijven
Waarschijnlijk wel	28
Waarschijnlijk niet	8
Ik weet het niet	5
Totaal	41

Bron: enquête 2024-2025 en eigen berekeningen

Tabel 12 toont aan dat voor de meeste bedrijven de betrokken gronden belangrijk zijn voor de productie van akkerbouwteelten en ruwvoeder, voor de activatie van betalingsrechten en de afzet van mest. In mindere mate komt het belang als graasweide naar boven. Enkele bedrijven gaven aan dat er op verschillende manieren inkomensverlies is. Zo halen ze een lagere pachttopbrengst naar voren wanneer de gronden minder geschikt zijn voor landbouw of een stijging van de vaste kosten per hectare wanneer de bedrijfsoppervlakte daalt. De meeste bedrijven halen twee tot drie gevolgen aan.

Tabel 12: De grootste gevolgen voor de landbouwbedrijven indien alle gronden betrokken worden

Grootste gevolgen	Aantal bedrijven
Tekort akkerland	29
Verlies betalingsrechten	27
Ruwvoedertekort	25
Mestoverschot	24
Tekort graasweides	6
Inkomensverlies	5
Verlies statuut act. landbouwer	1

Bron: enquête 2024 - 2025 en eigen berekeningen

IMPACT VAN HET HYDROLOGISCH HERSTEL

De verwachte impact van het project is in grote mate afhankelijk van de ligging van de bedrijfszetel en de bedrijfsoppervlakte. Voor die bedrijven met hun zetel in de landbouwpolder is deze zo groot dat de huidige manier van plaats en werken niet meer mogelijk kan zijn. Sommigen verkochten hierdoor al hun bedrijf (zie hoger) en beslisten niet meer mee te werken aan dit rapport, echter de meeste wensten hun bezorgdheid en twijfels mee te geven.

Algemeen is de conclusie dat de gronden door de vernatting niet meer geschikt zullen zijn voor de productie van ruwvoeder. Hierdoor komt de bedrijfsvoering in het gedrang. Als bemesten niet meer mogelijk is of niet meer mag, is er niet alleen een probleem van het stijgende mestoverschot, maar de mindere opbrengst zal moeten vergoed worden.

Verschillende landbouwers wezen ons op de indirecte effecten van het uit productie nemen van deze landbouwgronden. Zo is er de stijgende gronddruk. De gronddruk in Vlaanderen is hoog door andere factoren als verpaarding, uitbreiding van KMO-zones, woningbouw en dit komt er bovenop. Er zal minder werk zijn voor de loonwerkers en de samenwerking met de akkerbouwers voor rotatiepercelen komt in de problemen.

De mogelijke opportuniteit van samenwerking met de overheid of natuurverenigingen, door het sluiten van beheerovereenkomsten of nadenken over andere manieren van bedrijfsvoering, halen meerdere landbouwers aan als een te overwegen alternatief.

BETROKKENHEID BIJ ANDERE OVERHEIDSINITIATIEVEN

23 van de geënquêteerde landbouwers halen tijdens het gesprek een bezorgdheid aan over andere overheidsprojecten. Sommige van deze bezorgdheden gaan over grondverlies in het verleden, anderen zijn dan weer een perceptie of een zorg over projecten in de toekomst. We sommen ze hieronder op, met die nuance dat er geen onderzoek is gebeurd naar de effectieve (te verwachten) impact. Deze alinea wil eerder een plaats geven aan de aandachtspunten die werden geuit.

Het gaat dan over de impact van de Programmatorische Aanpak Stikstof (PAS) de Netedijk (9 landbouwers) die vrij recent aangelegd is en waar sommigen nu pas de vergoeding voor kregen, fietsostrades op verschillende plaatsen, het bebossingsproject Mol-Postel, het natuurbeheerplan Breeven, het Prinsenveld, de hermeandering van de Nete stroomafwaarts en het GRUP Vallei van de Kleine Nete en Aa.

Voor deze landbouwers telt niet zozeer het effect van het hydrologisch herstel op zich, maar het geheel van al geleden schade en in de toekomst mogelijke impact van al deze initiatieven en beleidskeuzes. Zij vragen dat hun bedrijf als geheel benaderd wordt en met lange termijnvisie, met zekerheid voor de landbouw. Dat is niet zomaar mogelijk doordat er sprake is van verschillende initiatiefnemers en verschillende timing van de initiatieven.

REMEDIËRENDE MAATREGELEN

Tijdens de gesprekken met de landbouwers werd ook gepolst naar maatregelen die hun voorkeur genieten om de gevolgen van het project te milderen. Een aantal veel voorkomende maatregelen staan standaard in de vragenlijst, tegelijk luisteren we naar suggesties die de landbouwers naar voor schuiven.

WAT IS DE UITGANGSSITUATIE?

De situatie in de Vallei van de Kleine Nete is echter bijzonder. Sinds de beslissing van de Vlaamse Regering in 2020 om het actieplan voor het herstel van de vallei uit te werken, gebeurden de twee volgende zaken:

- de opdracht tot het bewarend grondbeleid en ingaan op aankoopopportuniteiten (zie hoger) resulteerde in de aankoop door de VLM van 310ha en zeven boerderijen⁷;
- diezelfde Vlaamse Regering keurde op 10 januari 2024 de definitieve vaststelling van het GRUP Vallei van de Kleine Nete en Aa van Kasterlee tot Grobbendonk goed. Hierdoor veranderde een deel gronden ten zuiden van het natuurreservaat De Zegge van bestemming landbouw naar bestemming natuur (zie bijlage B, tabel 16).

Flankerend beleid is dus al toegepast of mogelijk voor verschillende percelen in landbouwgebruik binnen de landbouwimpactzone:

- voor de gronden die aangeboden werden binnen de opdracht tot bewarend grondbeleid kozen de eigenaars en gebruikers voor de optie “financiële vergoeding” (of “totaaloplossing”) als remediërende maatregel;
- voor de gronden die van bestemming veranderen ten gevolge van de vaststelling van het GRUP is er de bestaande kapitaalschade- en gebruikerscompensatieregeling. Daarnaast koopt de VLM in dit gebied ook de gronden aan die aangeboden worden en dit aan de schattingsprijs van landbouwgrond, dit tot januari 2029 (de zogenaamde planneutraliteit).

Van de 630,85ha in gebruik bij de 93 unieke landbouwnummers valt 350ha onder één of twee van bovenstaande mogelijkheden. Tijdens de gesprekken kwam duidelijk naar boven dat bepaalde gronden reeds werden verkocht aan de VLM of wegens de nulbemesting niet langer interessant waren.

Dat betekent dat we voor nog 280ha polsen naar remediërende maatregelen. Onderstaande tabel geeft een overzicht.

⁷ Dit betreft gronden binnen én buiten de landbouwwimpactzone, en is de situatie in oktober 2025.

Tabel 13: overzicht genomen of te nemen flankerend beleid voor percelen in landbouwgebruik in de landbouwimpactzone, uitgedrukt in oppervlakte (ha)

Eigendom overheid (ha)		Privé-eigendom (ha)		Totale oppervlakte in landbouwgebruik (ha)
ruimtelijke bestemming landbouw	ruimtelijke bestemming natuur	GRUP – natuur geworden	ruimtelijke bestemming landbouw	
200	100	50	280	630,85

Bron: eigen berekeningen

RUILGROND, FINANCIËLE VERGOEDING OF EEN TOTAALOPLOSSING

17 van de 41 geënquêteerde landbouwers spraken tijdens het gesprek geen voorkeur uit voor een specifieke vorm van flankerend beleid. Bij sommigen was dit omdat ze, hoewel er gesprekken rond verkoop lopende waren, zich niet wensten uit te spreken. Anderen gaven aan dat een beslissing afhankelijk is van de prijs die ze krijgen voor hun grond of welke ruilgrond we kunnen aanbieden.

Bij de 13 bedrijven die voor ruilgrond kiezen, zien we dat dit voornamelijk diegenen zijn met hun bedrijfszetel buiten de perimeter. Zij wensen hun bedrijfsvoering verder te zetten buiten de landbouwimpactzone en liefst met behoud van oppervlakte.

De acht bedrijven die een financiële vergoeding vooropstellen zijn enerzijds enkele bedrijven binnen de perimeter die (noodgedwongen) wel hun gronden willen verkopen, maar niet hun bedrijfswoning en anderzijds bedrijven met percelen binnen de perimeter waarvan ze aangeven dat deze nu al te nat zijn of een bestemming natuur kregen.

Twee van de drie bedrijven die een totaaloplossing wensen, hebben deze ondertussen. Hun bedrijf werd verkocht.

De totale oppervlakte in tabel 14 is licht hoger dan de oppervlakte in tabel 3. Dit komt omdat we hier rekening houden met de oppervlakte in de perimeter die tijdens het gesprek werd aangegeven. Zo was er ondermeer een perceel aan de rand van de perimeter dat een belangrijk eigendomsperceel blijkt te zijn of was er nét in het referentiejaar 2023 een perceel niet aangegeven.

////////////////////////////////////

Tabel 14: Aantal landbouwers met voorkeur flankerend beleid

Voorkeur	Aantal bedrijven	Oppervlakte (ha)
Nog geen keuze	17	167,42
Ruilgrond	13	86,08
Financiële vergoeding	8	103,21
Totaaloplossing	3	55,48
Totaal	41	412,19

Bron: enquête 2024 – 2025 en eigen berekeningen

Tabel 15 geeft aan **welke prioriteiten de landbouwers stellen voor ruilgrond**. 22 landbouwers spraken zich hierover uit. Het gaat hier over de 13 landbouwers die voor ruilgrond kiezen, 1 landbouwer die voor de totaaloplossing wenst te gaan en acht landbouwers die nog geen keuze maakten. Hierbij valt op dat de laatste twee categorieën vaker alle parameters aanduiden, in tegenstelling tot diegenen die bewust voor ruilgrond kiezen. Daar is de keuze van parameters beperkter.

In totaal zien we dat de afstand tot de bedrijfszetel voor 19 van de 22 landbouwers een belangrijke parameter is. Het behoud van de (bemestbare) oppervlakte komt bij 16 landbouwers naar boven. Voor 15 landbouwers is het essentieel dat de bodem minstens even geschikt is voor hun landbouwgewassen en dat het ruilperceel aansluit bij één van hun andere gebruikspcelen. Negen landbouwers vinden de vorm van het perceel belangrijk en ook de bereikbaarheid of de ligging aan een openbare weg wordt door negen landbouwers aangehaald als een interessante parameter.

Enkele landbouwers duiden al één of meerdere concrete percelen aan als geschikte ruilgrond voor hun bedrijf (terug te vinden in hun individuele bedrijfsfiche). Een andere landbouwer suggereert om het instrument van vrijwillige kavelruil in te zetten.

Tabel 15: Prioriteiten voor ruilgrond aangehaald door de bedrijfsleiders

Prioriteiten ruilgrond	Aantal bedrijven
Afstand tot de bedrijfszetel	19
Behoud oppervlakte	16
Bodemkwaliteit	15
Aansluitend aan perceel in gebruik	15
Bereikbaarheid	9
Vorm van het perceel	9

Bron: enquête 2024 - 2025 en eigen berekeningen

VRAGEN EN SUGGESTIES VAN BETROKKEN LANDBOUWERS

Tijdens de gesprekken was er ruimte om in te gaan op de vragen, suggesties en aandachtspunten die naar boven kwamen bij de bedrijfsleiders. Hieronder vatten we deze samen in twee onderdelen: de suggesties die ze hebben voor de beleidsmakers en aandachtspunten die soms ruimer gaan dan dit project.

SUGGESTIES

De hoger vermelde impact van verschillende overheidsinitiatieven komt hier terug als suggestie: bekijk het geheel van alle initiatieven en wetgevingen op een landbouwbedrijf. Zo is er de afbakening van het GRUP Vallei van de Kleine Nete en Aa, het natuurbeheerplan rond Breeven, het Prinsenveld, de oeverzones aan de Zwarte en Desselse Neet en de bebossing in Mol-Postel, maar ook de mestwetgeving (afschaffing derogatie, verandering van gebiedstype) en het stikstofakkoord. De landbouwers die dit aanhalen, hekelen het feit dat de verschillende overheden de impact van hun initiatief minimaliseren door dit geheel niet te berekenen en te bekijken voor een bedrijf.

Enkele landbouwers vragen ons waarom de overheid hier niet inzet op technische oplossingen zoals peilgestuurde drainage en stuwen. Deze laatste beheren en regelen ze liefst zelf, ook op waterlopen die de provincie beheert .

Echter, er is geen polder noch watering meer, dus het peilbeheer op geklasseerde waterlopen komt toe aan de waterloopbeheerder.

Tegelijk kan het breder en ondieper maken van de grachten een oplossing bieden voor zowel het probleem van het niet regelmatig ruimen van de grachten en de teeltvrije strook langs deze grachten. Deze laatste kan dan verdwijnen omdat je de grachten breder maakt in plaats van een smalle gracht met daarnaast een teeltvrije strook.

AANDACHTSPUNTEN

Vrij vaak kwam de vraag naar een duidelijk toekomstperspectief naar boven. Wat zijn de plannen in dit gebied? Het vertrouwen in de overheid is bij vele geënuquêteerde landbouwers klein. Ze verwijzen hiervoor naar de slapende NER's die ze moesten afstaan aan een niet-marktconforme prijs, naar ruilgrond die beloofd werd en nooit kwam, de aanpassing aan de afbakening van het GRUP nà het openbaar onderzoek zonder terugkoppeling, naar het niet ruimen van de waterlopen en het stilleggen van de pompen zonder breed overleg of transparante afspraken.

We gaven tijdens de keukentafelgesprekken telkens de nuance mee dat we hun verzuchtingen, zeker als deze herhaaldelijk terugkomen, zullen noteren in ons rapport, maar wel met de kanttekening dat deze niet altijd en allemaal juist en waar zijn. Deze zijn soms perceptie, of een aanvoelen door de landbouwer.

Net daarom is in gesprek gaan met elkaar op een respectvolle manier in een mensgerichte taal een eerste stap om tegemoet te komen aan en oplossingen te zoeken voor deze verzuchtingen.

Hiernaast noteerden we onderstaande aandachtspunten:

- Is de afbakening van de landbouwimpact correct? Vooral die landbouwers met percelen aan de noordzijde van de Kleine Nete wijzen hierop. Hun percelen liggen van nature lager en zijn nu al vrij nat;
- Hooien op percelen van Natuurpunt werd door enkele landbouwers in het verleden gedaan, maar dit werd door Natuurpunt zelf stopgezet. Waarom dan nu de vraag tot samenwerking?
- De lage rioleringsgraad van de stad Geel en het effect van de overstorten op de waterkwaliteit is een probleem dat eerst opgelost moet worden.
- Het verkopen van het totale bedrijf, inclusief de bedrijfswoning, is een beslissing met een enorme impact op de landbouwer en zijn gezin. Enkele uiten de vrees dat alles zal blijven staan en vroeg of laat een andere landbouwer hun gronden zal bewerken en in hun huis zal wonen. Ze hopen dan ook dat alles afgebroken wordt.
- Breng de eigenaars van deze gronden ook op de hoogte.

BIJLAGEN

BIJLAGE A: ENQUÊTEFORMULIER

LANDBOUWENQUÊTE VALLEI VAN DE KLEINE NETE– DEELGEBIED DE ZEGGE

Volgnr:

Datum:

Enquêteur:

Naam en rechtsvorm bedrijf:

Landbouwnummer:

Adres:

Deel 1: Persoonlijke gegevens

1. Gegevens bedrijfsleider(s):

- Naam:
- Geboortejaar:
- Adres:
- Telefoon/gsm:
- Email:

2. Wanneer bent u op het bedrijf begonnen?

- Overgenomen in:
- Nieuw begonnen in:

3. Inkomensvorming bedrijfsleider:

Bedrijfsleider is landbouwer:

- In hoofdberoep

- Tuinbouw
- Melkvee
- Vleesvee
- Varkens
- Pluimvee
- Fruitteelt
- Ander:

11. Grondbalansen (kruis aan)

Grond over Grond evenwicht Grond tekort

Betalingsrechten

Mestafzet

Bedrijfseigen ruwvoeder

12. Gewassen

- Akkergewassen

Teelt	Oppervlakte (ha)	Teelt	Oppervlakte (ha)
-------	------------------	-------	------------------

Tarwe suikerbieten

Gerst voederbieten

Maïs aardappel

- Grasland

Totale opp grasland (ha)

Tijdelijk: Blijvend:

Grasklaver: Andere mengeling:

13.	Veestapel		
	Diersoort	Aantal	Extra info
	Melkkoeien		Beweiding?
	Jongvee melkkoeien		Beweiding?
	Zoogkoeien		Beweiding?
	Mestkalveren		Beweiding?
	Jongvee vleesvee		Beweiding?
	Andere runderen (>2jaar)		Beweiding?
	Zeugen		Gesloten/ half gesloten/open
	Vleesvarkens		
	Legkippen		Scharrel/vrije uitloop/Bio?
	Slachtkuikens		
	Ander pluimvee		Scharrel/vrije uitloop/Bio?
	Paarden/pony's		Fokkerij/Hobby/melk/vleesproductie/ Beweiding?
	Schapen/geiten		Fokkerij/Hobby/melk/vleesproductie
	Beweiding?		
	Andere dieren		

Deel 3: Afzetmarkt en verbrede landbouw

14. Aanwezigheid of interesse in verbreding, projecten en niet-landbouwactiviteiten

	Aanwezig J/N	Interesse J/N
Verbreding	Thuisverkoop/korte keten	
	Thuisverwerking	
	Zorgboerderij	
	Bezoekboerderij/Educatie boerderij	
	Hoevetoerisme	
	Biolandbouw	
	Energieproductie	

////////////////////////////////////

	Beheerovereenkomsten
	Ecoregelingen
Projecten	Beek.boer.bodem/overheidsprojecten (Gratis)natuurbeheerwerken Gebruiksovereenkomst
Nevenactiviteit	Loonwerk Seizoensarbeid Tuinaanleg Manège Grondwerken Zout strooien
Andere	

Deel 4: Perceelskenmerken

Voor elk perceel worden een aantal kenmerken nagegaan

- Nr. (Perceelsnummer):
- Teelt:
- Belang perceel (vb. mestafzet/voorziening ruwvoeder/graasweide/activatie premies etc.):
- Eigendom/pacht/seizoenspacht: aanduiden welk aandeel (bij benadering) in eigendom/pacht/ander gebruik (seizoenspacht/kosteloos gebruik) is
- Huiskavel: J/N (de huiskavel is een aaneengesloten blok van bij het bedrijf behorende percelen rond de bedrijfszetel)
- Afstand tot bedrijfszetel: km?
- Ontsluiting: grenzend aan openbare weg
- Beheerovereenkomst (BO): J/N, zo ja soort?

- Gebruiksovereenkomst (GO): J/N, zo ja bijzondere voorwaarden?
- Bemestingsbeperking (BP): J/N, zo ja welke beperkingen? (Vb. 2GVE + 100 kg stikstof uit kunstmest per ha per jaar, 2GVE etc.)
- Maaibeperking/uitstel (MP): J/N, zo ja welke beperkingen?
- Aanwezigheid gebouw/drinkwaterput/andere infrastructuur: J/N, zo ja, welke? (bij put: debiet?)
- Drainage: J/N, zo ja, op welke manier? (Vb. grachten, ondergrondse drainage, peilgestuurde drainage etc.)
- Nat: periodes van wateroverlast? J/N
- Droog: periodes van waterstress? J/N

Deel 5: Verleden- en toekomstperspectief

Verleden

15. Bent u of was u betrokken bij andere overheidsprojecten?

J/N

Zo ja, welke? Wat was de impact (bv. hoeveel ha?)

16. Was er in de afgelopen 5 jaar een verandering in de TOTALE BEDRIJFSOPPERVLAKTE (inclusief seizoenspacht)?

- vergroot
- behouden
- verkleind

17. Waren er belangrijke verschuivingen wat betreft TEELTEN of DIEREN de laatste 5 jaar?

JA NEE

Nieuwe?

Zo ja, welke?

Uitbreiding?

Zo ja, welke?

Inkrimping?

Zo ja, welke?

Stopzetting

Zo ja, welke?

////////////////////////////////////

Zo ja welke?

(kruis ieder onderdeel aan waarin meer dan 2500 euro geïnvesteerd werd)

- ## Toekomst

- vergroten
- behouden
- verkleinen

JA NEE

Zo ja, welke?

Zo ja welke?

- Ja, in grond
- Ja, in gebouwen
- Ja, in machines
- Ja, in NER
- Ja, in milieu- of klimaatzorg (bv. mestverwerking tot biogas, waterzuivering, zonnepanelen,...)
- Ja, in verbrede landbouw
- Ja, in niet-productieve investeringen
- Nee

- Ja
- Nee
- Ik weet het nog niet
- Ik ben jonger dan 50 en heb er niet over nagedacht.

- Ik verkoop het bedrijf of laat het over
- Ik blijf op het bedrijf wonen
- Ik weet het nog niet

- Eerste graad verwantschap (zoon-dochter)
- Tweede graad verwantschap (kleinzoon)
- Andere

- Is nog te jong
- Student

pagina 45 van 69

- Werkt reeds mee op bedrijf
- Andere

Deel 6: Impact en remediërende suggesties vanuit de landbouw

26. Zijn alle gronden binnen het project even belangrijk voor uw bedrijf?

 J/N

27. Komt uw bedrijfsvoering in het gedrang zonder de percelen in het projectgebied?

- Waarschijnlijk wel
- Waarschijnlijk niet
- Ik weet het niet

28. Wat zou het project tot gevolg kunnen hebben voor uw bedrijf?

Inkomensverlies door:

- Mestoverschot
- Tekort aan akkerland
- Tekort aan beweidingsruimte
- Ruwvoedertekort
- Problemen met betalingsrechten
- Andere:.....

29. Is het mogelijk dat u uw toekomstplannen zal moeten aanpassen?

- Ja
- Nee
- Geen antwoord

30. Wat verkiest u indien het project uitgevoerd zou worden?

- Financiële vergoeding (gronden in projectgebied uitbetaald en verder boeren op gronden buiten project)
- Ruilgrond (gronden binnen project geruild met gronden buiten project en zo verder boeren)
- Totaaloplossing (bv. bedrijfsopkoop)

-

Nog geen keuze

31.

-

Ja

Nee

32.

-

Ja

Nee

Ik weet het niet

33.

-

Ja

Nee

Ik weet het niet

34.

-

Ja

Nee

Ik weet het niet

35.

-

Ja

Nee

Ik weet het niet

36.

-

Afstand tot de bedrijfszetel

Bereikbaarheid/ ligging aan openbare weg

Hellingsgraad van het perceel

Bodemkwaliteit/geschiktheid voor zelfde teelt

- Behoud van zelfde oppervlakte perceel
- Vorm van het perceel
- Perceel aansluitend aan grond die al in gebruik is

Deel 7: Specifieke vragen hydrologie

37. Volgt u uw grondwaterverbruik op?

Ja/Neen/nvt

38. Heeft u al nagedacht over wat u zou doen als de grondwatervoorraden op zijn of te diep zijn weggezakt?

Ja/Neen

39. Wat zou u doen overschakelen naar landbouwtechnieken waarbij geen extra grondwater moet opgepompt worden?

- Extra subsidies
- Goede praktijkvoorbeelden
- Zekerheid van oogst
- Ik heb niets extra nodig daarvoor
- Ik ben al overgeschakeld
- Geen interesse

40. Wat zou u helpen om het hydrologisch herstel van uw percelen te overwegen of de impact hiervan te verdragen?

- Duidelijkheid over vergoeding (op basis van oogstverlies)
- Geslaagde voorbeelden van landbouw op natte gronden (paludicultuur)
- Mogelijkheid om vernatting op bepaalde tijd terug te draaien
- Momenteel is dit onvoldoende duidelijk

41. Zou u overschakelen naar paludicultuur als er een markt is voor nieuwe producten zoals compost, isolatiemateriaal, ...

- Ja
- Ja, als hier ook extra subsidies voor zijn
- Ja, als de omschakeling begeleid wordt

- Ja, als er goede praktijkvoorbeelden zijn
- Nee

42. Mogen wij u contacteren voor het verzamelen van gegevens om opbrengstverliezen t.g.v. vernatting in te schatten om zo een correcte vergoeding te kunnen berekenen?

Ja/Nee

43. Bent u geïnteresseerd om in de toekomst in het projectgebied aan natuur- of landschapsbeheer te doen met een gebruiksovereenkomst? Dit betekent dat je al dan niet kosteloos van de grond gebruik mag maken, maar wel de opgelegde beperkingen moet nakomen zodat de vastgelegde natuurdoelstellingen bereikt kunnen worden.

Ja/Nee

Deel 8: Besluit

44. Besluit (impact, flankerende maatregelen, grondmobiliteit)

45. Andere vragen of opmerkingen?

Wat zijn de volgende stappen?

- Opmaak individuele bedrijfsfiche: wordt gemaakd alvorens door te geven aan de opdrachtgever
- Algemeen rapport
- Infovergadering na afronding

BIJLAGE B: JURIDISCH EN BELEIDSKADER

Vlaamse land- en tuinbouwers werken in een steeds veranderende omgeving. De bedrijfsvoering van de landbouwers wordt door talloze wetgevingen beïnvloed: het landbouw- en plattelandsbeleid, het beleid inzake ruimtelijke ordening, het fiscaal beleid, het sanitair beleid, de mestwetgeving, de natuurwetgeving, ...

In dit deel wordt een overzicht gegeven van het juridisch en beleidskader relevant voor landbouw en het effect ervan op landbouw bij realisatie van het project.

Volgende onderdelen worden besproken:

- het landbouwbeleid;
- beleid ruimtelijke ordening;
- beschermingsmaatregelen vanuit natuur en landschap;
- beschermingsmaatregelen vanuit bodem en water.

B.1. Landbouwbeleid

Het landbouwbeleid ontstond in 1962 op Europees niveau door het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) van de Europese Unie⁸. Het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid is erop gericht landbouwers een redelijke levensstandaard te bieden, de consument tegen een eerlijke prijs te voorzien van kwaliteitsvoedsel en ons landelijk erfgoed in stand te houden.

In de loop van de jaren evolueerde het GLB mee met de economische omstandigheden (toenemende vrijmaking van de wereldmarkt, beperking van het EU-landbouwbudget) en de veranderende wensen en behoeften van de burgers. Zo zijn klimaatmitigatie en -adaptatie en het bevorderen van het duurzaam beheer van natuurlijke hulpbronnen doelstellingen die meer aandacht krijgen. Elke vijf jaar wordt het GLB geëvalueerd en aangepast.

Zo gaat in 2023 de recentste hervorming van het landbouwbeleid⁹ in voege. Er blijven verschillende soorten directe betalingen:

- De basisinkomenssteun voor duurzaamheid wil bijdragen aan een leefbaar landbouwbedrijfsinkomen en heeft tot doel een buffer te vormen tegen prijs- en inkomensschommelingen.
- Daarnaast zijn er een aantal vormen van aanvullende steun:
 - herverdelende inkomenssteun voor duurzaamheid voor de eerste 30 ha
 - inkomenssteun voor jonge landbouwers
 - betalingsrechten uit de Vlaamse reserve voor jonge of nieuwe landbouwers

⁸ Meer over het GLB op de website van de Europese Commissie: https://agriculture.ec.europa.eu/index_nl > gemeenschappelijk landbouwbeleid > Overzicht van het gemeenschappelijk landbouwbeleid > [Het GLB in een notendop](#)

⁹ Alle info over het GLB in Vlaanderen op de website van het Agentschap Landbouw en Zeevisserij: <https://lv.vlaanderen.be> > Beleid > Landbouwbeleid EU > [Gemeenschappelijk Landbouwbeleid \(GLB\)](#)

- Inkomensondersteuning voor duurzame zoogkoeienhouderij

Landbouwers die een directe betaling ontvangen of die steun krijgen voor het nemen van agromilieuklimaatmaatregelen en beheerovereenkomsten zijn verplicht om bepaalde klimaat- en milieuvriendelijke landbouwmethoden toe te passen. In het nieuwe GLB heet deze combinatie van verplichtingen met oog op goede landbouw- en milieucondities (GLMC) en beheerseisen uit landbouwgerelateerde Europese regelgeving (RBE) de “conditionaliteit¹⁰”. Het is de nieuwe term voor de randvoorwaarden in het vorige GLB (2014 – 2020), maar is nog meer gericht op verduurzaming.

Die conditionaliteit vormt samen met ecoregelingen, agromilieuklimaatmaatregelen en de beheerovereenkomsten de basispijlers van de nieuwe groene architectuur, die invulling geeft aan de hogere milieu- en klimaatambities van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB). Extra of nieuwe aandacht gaat bijvoorbeeld naar:

- Gewasrotatie (naast gewasdiversificatie).
- Daarnaast is het bestaande verbod in het kader van de geïntegreerde bestrijding (IPM) op de teelt van wortel-, knol- of bolgewassen op met knolcyperus-besmette percelen, opgenomen in de conditionaliteit.
- Ook de aanleg van bufferstroken langs waterlopen vormt een belangrijk element van de conditionaliteit.

Het GLB 2023-2027 zet in op de huidige en toekomstige noden van de Europese land- en tuinbouwers. Daarom kunnen landbouwers onder bepaalde voorwaarden bovenop de conditionaliteit vrijwillig deelnemen aan ecoregelingen en agromilieuklimaatmaatregelen. Het gaat over bedrijfs-, perceels- en diergebonden maatregelen. De geïdentificeerde noden zijn

- innovatie (inclusief digitalisering)
- koolstofopbouw en vermindering broeikasgassen
- afhankelijkheid van externe eiwitbronnen verminderen
- adaptatie aan klimaatverandering
- zorg voor water, bodem, natuur/biodiversiteit en landschap
- verbeteren imago van de landbouw (in lijn met maatschappelijke / consumentenverwachtingen)
- verhogen dierenwelzijn in de landbouw.

Tot slot wordt de doelgerichtheid van directe steun verhoogd door ervoor te zorgen dat de directe steun bij de “actieve landbouwer” terecht komt. Om te bepalen of een landbouwer een “actieve landbouwer” is, wordt voor het eerst gewerkt met het concept van standaard verdien capaciteit (SVC).

¹⁰ <https://lv.vlaanderen.be/bedrijfsvoering/conditionaliteit-en-randvoorwaarden/conditionaliteit-2023-2027>

B.2. Ruimtelijke bestemmingen

De ruimte die in Vlaanderen voorzien is voor landbouw, is vastgelegd in plannen. Een ruimtelijke bestemming is een belangrijke randvoorwaarde voor de landbouwactiviteiten. Dit uit zich bijvoorbeeld in de bemestingsnormen: in de gebieden die afgebakend zijn voor natuur, gelden strengere bemestingsnormen (zie B.4. Maatregelen ter bescherming van bodem en water).

Kaart 1 toont de bestemmingen voor het studiegebied.

Vroeger werd de bestemming vastgelegd in gewestplannen. Binnen het studiegebied zijn dat **het gewestplan Herentals Mol**¹¹ en voor het oostelijk hoekje boven de Kleine Nete het gewestplan Turnhout¹².

Van 2004 tot 2009 werkte de Vlaamse overheid in overleg met gemeenten, provincies en middenveldorganisaties een ruimtelijke visie uit op landbouw, natuur en bos (AGNAS¹³). De visie geeft op hoofdlijnen aan welke gebieden behouden blijven voor landbouw en waar er ruimte kan zijn voor natuurontwikkeling of bosuitbreiding. Ze vormt een basis voor de opmaak van de gewestelijke uitvoeringsplannen, maar heeft geen juridische betekenis.

In het studiegebied werd het agrarisch gebied rondom de speciale beschermingszone in het kader van de Habitatrichtlijn (zie B.3 *Maatregelen ter bescherming van natuur en landschap*) herbevestigd als agrarisch gebied, op de westelijke hoek van de polder na (Kaart 2).

Met de eerste fase van het **gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (GRUP)** van de vallei van de Kleine Nete en de Aa kreeg 370,39ha (369,09 + 1,30ha) in het studiegebied vanaf 1 januari 2024 een natuurbestemming. Een derde daarvan (118,09ha, zijnde 116,79 + 1,30ha)) had al een groene bestemming volgens het oudere gewestplan, twee derde (251,84 ha) had eerder een agrarische bestemming. Tabel 16 toont de oppervlaktes per bestemming in detail.

Het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan doet nog geen uitspraak over de landbouwpolder tussen de Kleine Nete en de Roerdompstraat. Daar gelden nog de agrarische bestemmingen uit het gewestplan. In 2026 start het proces van de tweede fase van het ruimtelijk uitvoeringsplan waarin onder meer de bestemming voor de landbouwpolder wordt bekeken.

Tabel 16: de absolute en relatieve oppervlakte per categorie van gewestplanbestemming in de perimeter

Bestemming volgens gewestplan (1)	Bestemming na grup Kleine Nete en Aa fase 1			Totaal bestemming volgens gewestplan
	Onveranderd	Gebied voor waterberging	Natuurgebied	
Landbouw	601,62	22,84	251,84	876,30
<i>agrarische gebieden</i>	518,54	17,72	52,75	589,01

¹¹ Gewestplan Herentals – Mol: <https://dsi.omgeving.vlaanderen.be/fiche-detail/9e8c9cf2-205a-4fc7-9761-e20fec1fbde3> en <https://dsi.omgeving.vlaanderen.be/fiche-detail/fe1817b0-4c49-4879-a79a-863d1bd81d4b>

¹² Gewestplan Turnhout: <https://dsi.omgeving.vlaanderen.be/fiche-detail/fd17f70a-c5ed-4ac7-8f8c-1f14414d777a>

¹³ <https://omgeving.vlaanderen.be/nl/ruimtelijk-beleid-en-planning/gebiedsontwikkeling/planningsprocessen-voor-landbouw-natuur-en-bos>

<i>landschappelijk waardevolle agrarische gebieden</i>	51,34	2,82	134,20	188,36
<i>agrarische gebieden met ecologisch belang</i>	31,74	2,31	64,89	98,93
Bos, reservaat en natuur	1,30	0,10	116,79	118,18
Bestaande waterwegen	12,34			12,34
Wonen en recreatie	8,38	0,05	0,46	8,89
Totaal bestemming volgens grup	623,64	22,99	369,09	1015,72

In het studiegebied heeft een minimale oppervlakte gewestplanbestemming bosgebied en nog kleinere oppervlakte is bestemd voor recreatie. Het gaat over een overlapping van de perimeter op kaart met percelen die zich eigenlijk net buiten het studiegebied bevinden:

- een bosperceel ten zuiden van de Herentalsedijk (bij speelbos Houterenbergh)
- recreatiegebied ten noorden (Bobbejaanland) en ten zuiden (Jeugdheem Zonnedaauw) van de perimeter

Op kaart 1 zijn deze oppervlaktes niet eens te zien. In tabel 16 zijn deze bestemmingen logisch gebundeld met enerzijds bestemming natuur, anderzijds met bestemming wonen.

Er bestaat in Geel sinds maart 2009 ook een gemeentelijk uitvoeringsplan ¹⁴ dat de mogelijkheden voor zonevreemde woningen bepaalt. Dit is inhoudelijk niet van belang voor dit landbouweffectenrapport.

B.3. Maatregelen ter bescherming van natuur en landschap

Fout! Verwijzingsbron niet gevonden. toont de aangeduide gebieden in het kader van de bescherming van natuur via het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN), de Habitat- en Vogelrichtlijn en beschermde permanente graslanden.

De **Habitat-** (1992) en **Vogelrichtlijn** (1979) hebben tot doel bij te dragen aan het behoud van de biodiversiteit in de Europese lidstaten. Dit doen ze door het scheppen van een gemeenschappelijk kader voor de instandhouding van de wilde flora en fauna en de natuurlijke habitats van communautair belang. Bij de richtlijn hoort een Europees ecologisch netwerk: 'Natura 2000'. Dit netwerk bestaat uit 'speciale beschermingszones' die door de lidstaten werden aangewezen.

Het **Vlaams Ecologisch Netwerk** ¹⁵ is een selectie van de waardevolste en gevoeligste natuurgebieden in Vlaanderen. Het zijn die gebieden waar natuurbehoud en natuurontwikkeling extra belangrijk zijn. Daarom gelden er specifieke maatregelen ter bescherming van de natuur.

Daarbovenop worden bepaalde percelen met waardevol grasland extra beschermd door het natuurdecreet (als vegetatie, historisch permanent grasland (HPG) of permanent grasland). Op de [Ecopedia-pagina over het juridisch statuut van graslanden](#) ¹⁶ lees je wat dat betekent. In het studiegebied is er geen ecologisch kwetsbaar blijvend grasland dat enkel door de landbouwwetgeving wordt beschermd.

¹⁴ DSI - Detail - zonevreemde woningen ; Besluit van de deputatie van de provincieraad van 29 januari 2009

¹⁵ <https://natuurenbos.vlaanderen.be/natuur-wijzigen/beschermde-gebieden-ven-en-ivon/opbouw-doel-en-situering>

¹⁶ <https://www.ecopedia.be/graslanden-juridisch-statuut>

Kaart 4 toont welke plaatsen of elementen in het studiegebied extra waardevol zijn omwille van hun landschap of erfgoedwaarde.

B.4. Maatregelen ter bescherming van bodem en water

Het Mestdecreet is het decreet van 22 december 2006 houdende de bescherming van water tegen de verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen en is de Vlaamse uitwerking van de Europese Nitraatrichtlijn¹⁷. Het Mestdecreet bepaalt de verplichtingen waaraan land- en tuinbouwers in Vlaanderen moeten voldoen bij de productie en verwerking van mest, het bemesten van landbouwgrond en het transport en de opslag van meststoffen. Het volledige grondgebied van het Vlaamse Gewest is sinds 1 januari 2007 aangeduid als kwetsbaar gebied water. Dit wil zeggen dat nergens meer dan 170 kg stikstof per hectare uit dierlijke mest mag worden opgebracht.

Het zevende mestactieplan (MAP7) werd op 18 december 2024 principieel goedgekeurd. Hoewel er een inspraakprocedure lopende is, zijn de maatregelen van kracht in 2025. MAP 7¹⁸ bevat ondermeer maatregelen rond begeleiding en advisering, de gebiedsgerichte aanpak, AGR-GPS en uitrijregeling, beschermingsstroken, mestrechten voor de gebruiker van de hoofdteelt, een verstrengde bedrijfsbenadering, het nitraatresidu, mestverwerking, de uitscheidingscijfers en extra beschermingsmaatregelen in VEN (Vlaams Ecologisch Netwerk).

Met het oog op het behoud en de versterking van natuurwaarden legt het Mestdecreet al sinds 2000 een bemestingsverbod op voor landbouwgebruikspcelen die in **“kwetsbaar gebied natuur”** liggen. Het Mestdecreet bakent kwetsbaar gebied natuur af in de volgende gebieden:

- de bestemmingen “natuurgebieden”, “natuurontwikkelingsgebieden”, “natuurreservaten” en “bosgebieden op de gewestplannen;
- de bestemmingen “natuur en reservaat” en “bos” binnen de gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen.

Er zijn enkele instrumenten uitgewerkt voor een uitzondering op dit bemestingsverbod: ontheffing, huiskavel en beheerovereenkomsten. Deze bepalingen worden beschreven op de website¹⁹ van de Vlaamse Landmaatschappij (VLM).

Ongeveer twee derde van het studiegebied ligt in agrarisch gebied waar de algemene bemestingsnormen gelden. Op enkele plaatsen voor wonen na, valt de rest van het studiegebied onder de bemestingsnormen ‘kwetsbaar gebied natuur’.

¹⁷ Richtlijn 91/676/EEG van de Raad van 12 december 1991 inzake de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen (bron Publicatieblad van de Europese Unie, PB L 375 van 31.12.1991, laatst gewijzigd 20 november 2003)

¹⁸ <https://www.vlm.be/nl/themas/waterkwaliteit/MAP7/Paginas/default.aspx>

¹⁹ <https://www.vlm.be> > Thema's > Waterkwaliteit > Mestbank > Achtergrond > Brochures, infoches en presentaties Mestbank > Het mestdecreet en het kwetsbaar gebied natuur: een overzicht

BIJLAGE C: SCREENINGSANALYSE

Inleiding

De Vlaamse Regering keurde in 2020 een actieplan goed waarin de opmaak van een ecohydrologische studie voor het gebied van de Kleine Nete rond de Zegge voorzien werd. Deze studie is nu klaar. De resultaten van de studie tonen aan dat een drastische omslag in het bodem- en waterbeleid nodig is in het gebied. Daarom zal de Vlaamse overheid, onder coördinatie van gouverneur Cathy Berx en in nauw overleg met de betrokken lokale besturen en actoren, nu een herstelplan voor de vallei uitwerken. Het hydrologisch herstel van de vallei wordt hierbij in drie fases opgesplitst met als einddatum 2050.

Dit herstel zal een impact hebben op de aanwezige landbouw. Bepaalde zones zullen niet of moeilijk bruikbaar zijn voor conventionele landbouw. Daarom komt er een begeleidingsplan en een flankerend beleid om de impact op de betrokken bedrijven te milderen.

Eén van de stappen die we hierin kunnen zetten is de opmaak van een landbouweffectenrapport (LER) waarbij we de situatie per bedrijf in kaart brengen. Alvorens te starten met de opmaak van de landbouwstudie, voert de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) een screeningsanalyse uit van de gebruikers en percelen binnen de aangeduide perimeter. Een screeningsanalyse objectiveert of er nood is aan een uitgebreidere landbouwstudie en bevat de nodige informatie om een uitgebreidere studie concreet te plannen.

Methodiek

Waarom een screeningsanalyse?

De motivering voor en aanpak van deze screeningsanalyse vinden we binnen het besluit van de Vlaamse Regering betreffende de Landinrichting²⁰:

Art. 4.2.4.2. § 1. *Als het agentschap op basis van een screeningsanalyse van oordeel is dat de effecten van het project, plan of programma op de landbouw significant kunnen zijn en dat de opmaak van een landbouweffectenrapport relevante bijkomende informatie kan opleveren voor de haalbaarheid van het project, plan of programma of de in te zetten instrumenten, maakt de initiatiefnemer een landbouweffectenrapport op. De effecten van landbouw worden daarbij significant geacht als uit een screeninganalyse blijkt dat door de realisatie van het project, plan of programma, in cumulatie met eventueel andere geplande en definitief besliste projecten, de leefbaarheid van de bestaande bedrijfsvoering van een of meerdere bedrijven ernstig in het gedrang kan komen.*

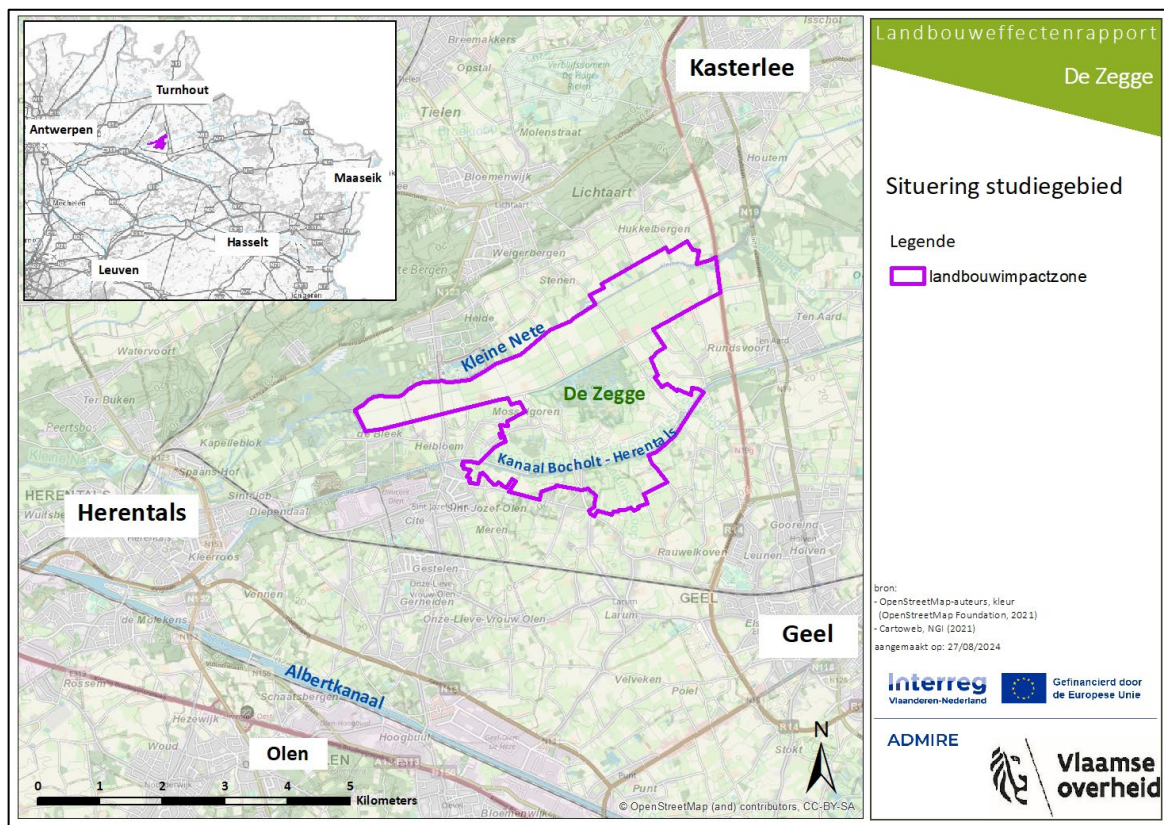
Daarbij stelt het besluit dat de leefbaarheid van de bestaande bedrijfsvoering ernstig in het gedrang komt als het arbeidsinkomen daalt onder twee derde van het gewestelijk vergelijkbaar

²⁰ [Besluit van de Vlaamse Regering van 6 juni 2014 betreffende de landinrichting \(B.S. 20/10/2014\)](#)

inkomen. Dat valt niet te bepalen via een desktopanalyse. Deze screeningsanalyse gebeurt daarom op andere parameters, zoals hieronder beschreven.

Aanpak

Op basis van de resultaten uit de ecohydrologische studie is het gebied bepaald waarbinnen grondwaterpeilen stijgen of overstromingsfrequenties toenemen wanneer de noodzakelijke hydrologische herstelmaatregelen uitgevoerd worden. In dit gebied zal er een impact zijn op het actuele landbouwgebruik en moet er een flankerend beleid uitgewerkt worden. De perimeter hiervan werd aangeleverd door het departement Omgeving en wordt de 'landbouwimpactzone' (LIZ) genoemd (zie Figuur 3).

Figuur 3 - situering studiegebied

Een screeningsanalyse is een desktopanalyse van de verschillende bedrijven betrokken in een bepaald project. In het kader van deze analyse zijn geen van de betrokken landbouwers bevroegd. De analyse is gebaseerd op de perceelsregistratiegegevens 2023 van het Agentschap Landbouw en Zeevisserij (agentschap LV) en de aangiftegegevens van de VLM Mestbank van 2021. Bij het bekijken van de effecten van het project op de landbouw ligt de nadruk op de gevolgen voor de beroepsmatige landbouwers. Dit zijn landbouwers met een bedrijf met een economische omvang die voldoende is om te voorzien in het inkomen van 1 VAK (voltijdse arbeidskracht). Binnen onze

landbouweconomische databank zijn dit de bedrijven met een VBO (vergelijkende bedrijfsomvang²¹)-klasse van minstens 3.

Vervolgens delen we deze bedrijven op in groepen op basis van betrokkenheid, namelijk de inbreng van de absolute oppervlakte in de landbouwimpactzone en de relatieve invloed van het project op het landbouwbedrijf, waarbij volgende criteria worden gebruikt:

- Absolute oppervlakte in de landbouwimpactzone:
 - <2ha: beperkte invloed
 - 2-5ha matige invloed
 - >5ha: grote invloed
- Relatieve oppervlakte (% van de totale bedrijfsoppervlakte die geïmpacteerd wordt):
 - <5%: beperkte invloed
 - 5-20%: matige invloed
 - >20%: grote invloed

Beschrijvend deel

Teelten

Binnen de landbouwimpactzone werd in 2023 663,16ha aangegeven voor landbouwgebruik, de oppervlakte van gebouwen uitgesloten. Afgerond 1ha hiervan bestaat uit poelen, houtkanten en begraasde niet-landbouwgrond (op de kaart in figuur 4 samen met de gebouwen te zien onder 'infrastructuur & objecten'). De teeltgroepen die het meest aanwezig zijn, zijn grasland (50%) en maïs (32%). Voedergewassen (9%) en aardappelen (7%) beslaan eveneens een significante oppervlakte. In tabel 17 staan alle oppervlakten per teeltgroep opgelijst, zowel in hectaren (ha) als in procentuele aanwezigheid (%).

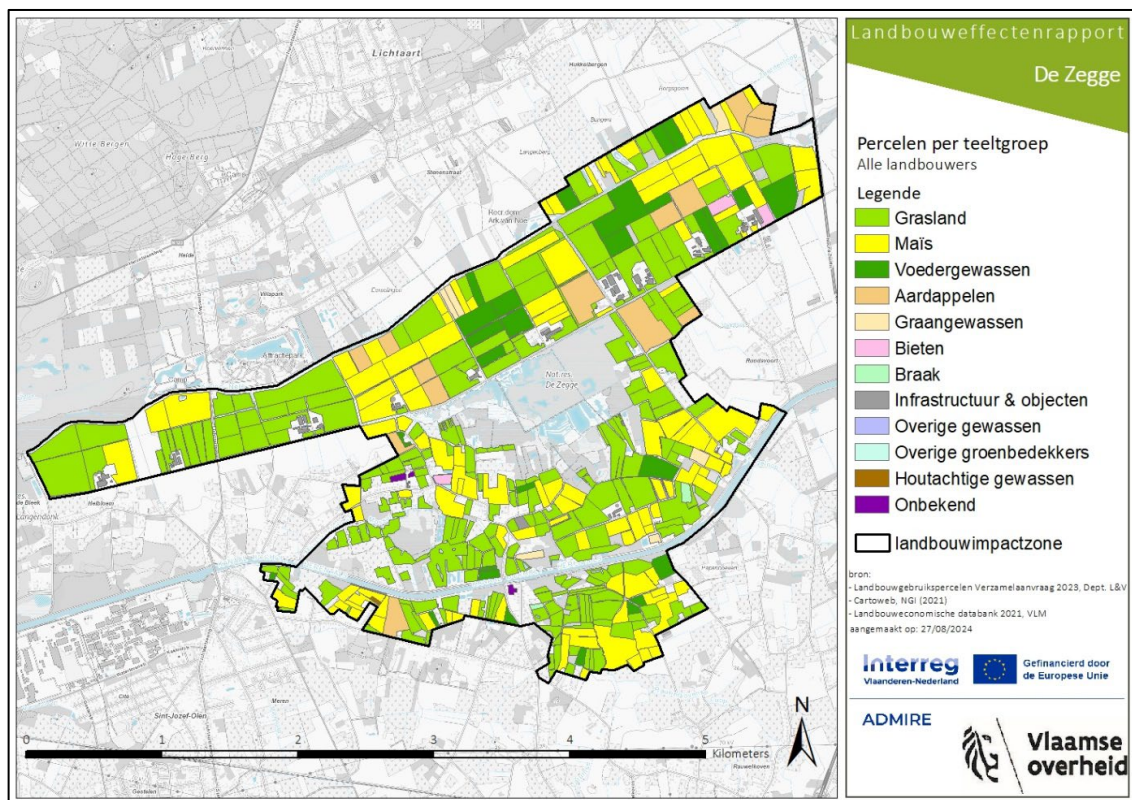
Tabel 17 Aandeel teeltgroep

Teeltgroep	opp (ha)	opp (%)
Grasland	333,10	50,23%
Maïs	212,88	32,10%
Voedergewassen	57,28	8,64%
Aardappelen	44,31	6,68%
Graangewassen	6,53	0,98%
Bieten	3,84	0,58%

²¹ De vergelijkende bedrijfsomvang (VBO) wordt berekend op basis van de standaardopbrengst van alle teelten en alle dieren rekening houdend met de productierichting (bedrijfstype).

Braak	1,93	0,29%
Onbekend	1,05	0,16%
Infrastructuur & objecten	1,00	0,15%
Overige gewassen	0,67	0,10%
Overige groenbedekkers	0,35	0,05%
Houtachtige gewassen	0,21	0,03%
Totaal	663,16	100,00%

Figuur 4 geeft op zijn beurt weer waar deze gewassen zich bevinden in het projectgebied.

Figuur 4 - Ligging teeltgroep

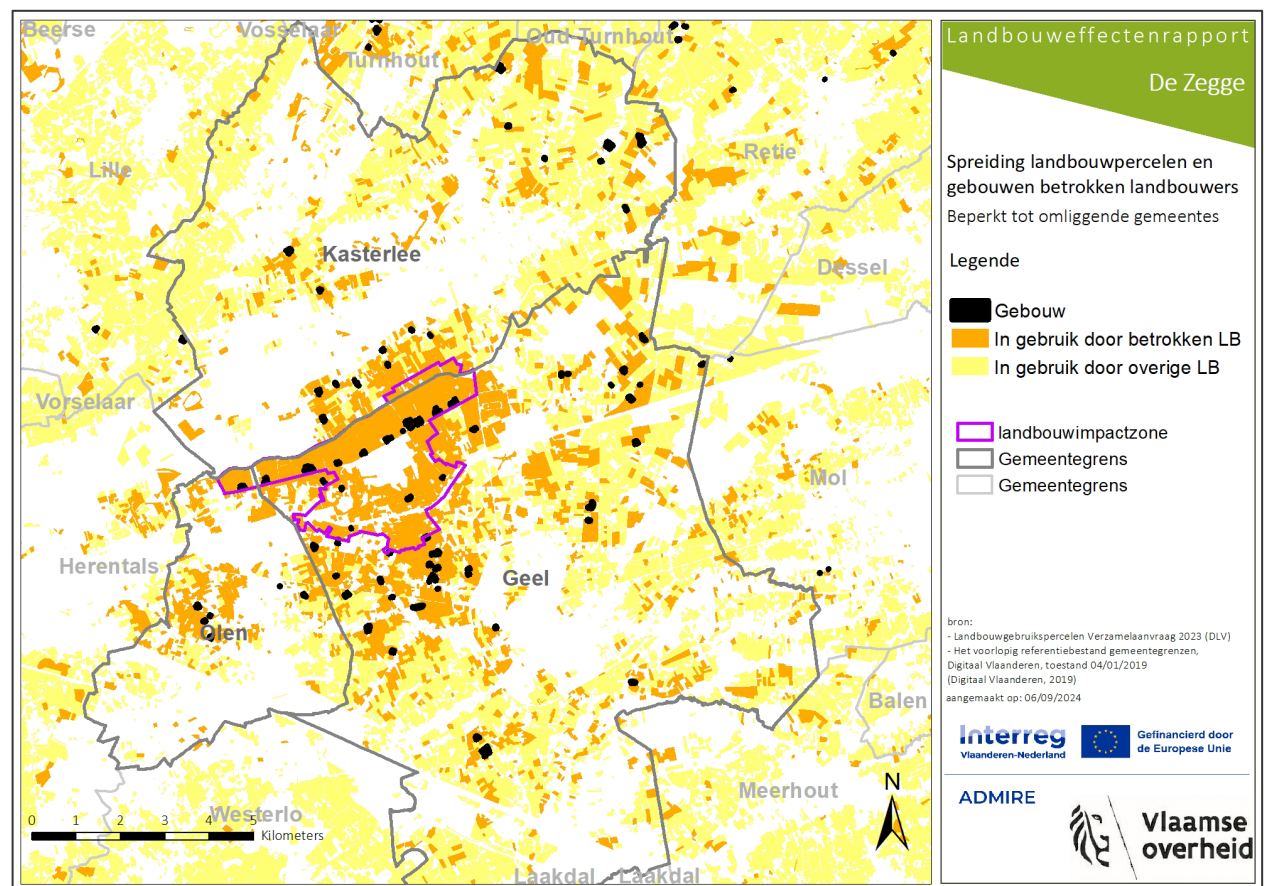
Bedrijfstype

Er zijn 95 unieke landbouwnummers die één of meerdere percelen aangeven binnen de landbouwimpactzone. In onderstaande tabel staat meer informatie over de aanwezige

landbouwbedrijven. Melkvee is de overheersende categorie met 26 bedrijven die samen 47% van de oppervlakte in gebruik hebben. Samen met de vleesveebedrijven (21 stuks) vertegenwoordigen ze de helft van de bedrijven en 66% of 2/3 van de oppervlakte.

Ruimere situering

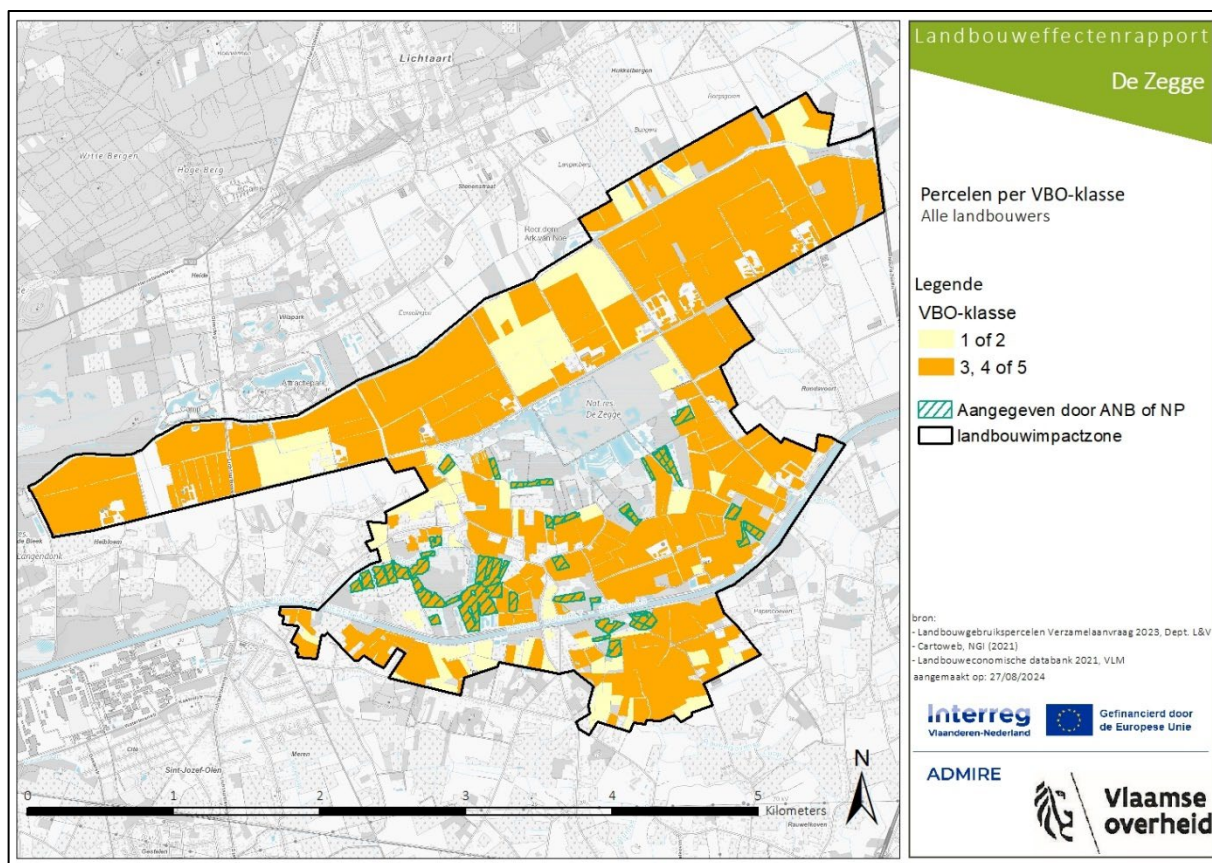
Figuur 5 toont de gebruikspcelen en aangegeven gebouwen van die 95 landbouwbedrijven die in de landbouwimpactzone minstens één perceel in gebruik hebben, dit beperkt tot de omliggende gemeenten.

Figuur 5 Landbouwgebruikspcelen en aangegeven gebouwen van landbouwers met minstens een perceel in de landbouwimpactzone, beperkt tot de omliggende gemeentes (Landbouwgebruikspcelen Verzamelaanvraag 2023, Dept. L&V)

VBO-klasse

Wanneer we verder inzoomen op de bedrijfsgrootte van de aanwezige landbouwbedrijven, en dit volgens de parameter van de VBO-klasse, dan zien we op Figuur 6 waar die percelen liggen die uitgebaat worden door enerzijds de bedrijven die binnen de VBO-klasse 1 en 2 liggen en anderzijds die bedrijven met een VBO-klasse groter dan 3. Zoals hoger aangegeven bespreken we bij de impact op landbouw voornamelijk die bedrijven met een klasse 3, 4 of 5 en zullen dus hoofdzakelijk de oranje gekleurde percelen meegenomen worden.

Figuur 6 - Percelen per VBO-klasse

Daarnaast worden die percelen die aangegeven worden door het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) (23,73ha) of door Natuurpunt (8,58ha) uit de verdere analyse geweerd. Het ANB en Natuurpunt worden als dusdanig niet meegeteld als landbouwbedrijf (hoewel zij wel een voldoende grote VBO-klasse hebben).

Onderstaande tabel geeft weer hoeveel oppervlakte er door de respectieve VBO-groep, exclusief het ANB en Natuurpunt, wordt aangegeven.

Tabel 18 Aantal landbouwbedrijven en absoluut en relatief aandeel van de oppervlakte per VBO-groep (excl ANB en NP)

VBO-groep	aantal bedrijven	opp (ha)	opp (%)
1-2	33	110,87	17,57%
3-5	60	519,98	82,43%
Totaal	93	630,85	100,00%

Betrokkenheid

Het doel van deze screeningsanalyse is tweërlei: enerzijds brengen we in kaart welke landbouw aanwezig is in het gebied, anderzijds hoe deze landbouwers geïmpacteerd kunnen worden door het project. De mate van betrokkenheid duiden we aan door de parameters van relatieve en absolute oppervlakte, dit zowel voor de kleinere bedrijven (VBO-klasse 1-2) als voor de grotere, beroepsmatige landbouwers (VBO-klasse 3-5). Het in kaart brengen van deze betrokkenheid voor

beide groepen stelt ons nadien in staat de afweging te maken welke gebruikers we zouden betrekken in een verdere landbouwstudie en welke niet, evenals in welke prioritering.

VBO-groep 1-2

Onderstaande tabel geeft gecombineerd weer hoe de kleinste bedrijven, de bedrijven binnen de VBO-groep 1-2, absoluut en relatief betrokken zijn. Zo zien we dat van de 33 bedrijven er zeven zijn die én meer dan 5ha van hun bedrijfsareaal binnen de landbouwimpactzone hebben én hierdoor met meer dan 20% van hun bedrijfsareaal betrokken zijn. Deze zeven bedrijven wensen we mee te betrekken in de enquêtering. Anderzijds zien we dat er 19 bedrijven met minder dan 2ha in de perimeter aanwezig zijn.

Tabel 19 Betrokkenheid VBO-groep 1-2

Rel (%) Abs (ha)	<5%	5-20%	>20%	Totaal
<2ha	5	6	8	19
2ha-5ha		4	2	6
>5ha		1	7	8
Totaal	5	11	17	33

VBO-groep 3-5

20 geeft op zijn beurt weer hoe de bedrijven binnen de VBO-groep 3-5 absoluut en relatief betrokken zijn. 15 bedrijven zijn relatief gezien sterk geïmpacteerd, waarvan 13 zowel relatief als absoluut. Voor 20 bedrijven is er dan weer een lichte impact van minder dan 2ha én minder dan 5%.

Tabel 20 Betrokkenheid VBO-groep 3-5

Rel (%) Abs (ha)	<5%	5-20%	>20%	Totaal
<2ha	20	4		24
2ha-5ha	6	3	2	11
>5ha	4	8	13	25
besTotaal	30	15	15	60

Ligging bedrijf (huiskavel)

Naast de absolute en relatieve oppervlakte, is ook de ligging van het bedrijf, meer bepaald de huiskavel een interessante parameter om te bekijken in een screeningsanalyse. In welke impactklasse een landbouwer ook is ingeschaald op basis van de parameters absolute en relatieve oppervlakte binnen de landbouwimpactzone, de impact is groter als ook de woning en/of de huiskavel binnen de perimeter liggen, dan wanneer die erbuiten ligt. Dat verschil wordt groter met afstand tot de perimeter.

We onderzochten of alle landbouwers die in 2023 een gebouw aangaven in de landbouwimpactzone vervat zaten in de groep van zeven (absoluut en relatief) sterk geïmpacteerde landbouwers uit VBO-groep 1_2 (zie 0) of in de groep van (relatief) sterk geïmpacteerde landbouwers uit VBO-groep 3_5. Vier van deze 17 landbouwers vielen buiten deze groepen.

Conclusie en aanpak

Bovenstaande tabellen en figuren geven weer dat de impact van het project zowel bedrijfsmatig als qua betrokken oppervlakte groot is. Een landbouwstudie is dus aangewezen.

Om de doelgroep van deze studie te bepalen, baseren we ons op twee criteria: de mate van betrokkenheid (zie 0) en de ligging van het bedrijf. Zo werden drie subgroepen afgebakend waaraan een prioritering werd gehangen.

Doelgroep 1 (prioritair):

- Bedrijven uit de VBO-groep 1-2 die zowel absoluut als relatief beschouwd zwaar getroffen zijn (zeven bedrijven)
- Bedrijven uit de VBO-groep 3-5 die relatief beschouwd zwaar getroffen zijn (15 bedrijven)

➔ Samen **22** bedrijven

Doelgroep 2:

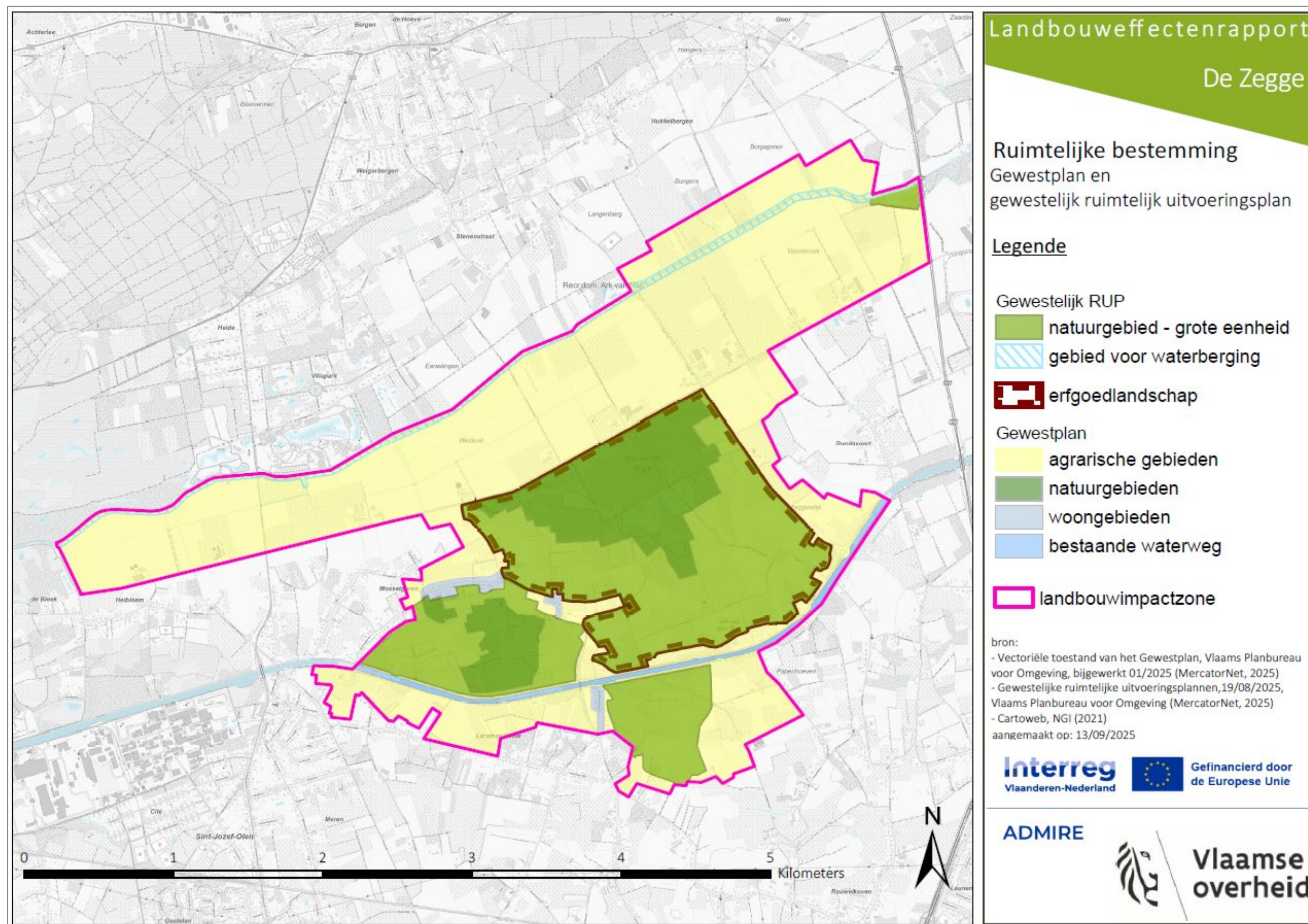
Bedrijven met een gebouw in de landbouwimpactzone die niet tot de bovenstaande doelgroep horen (zie 3.5.3) (**4** bedrijven)

Doelgroep 3:

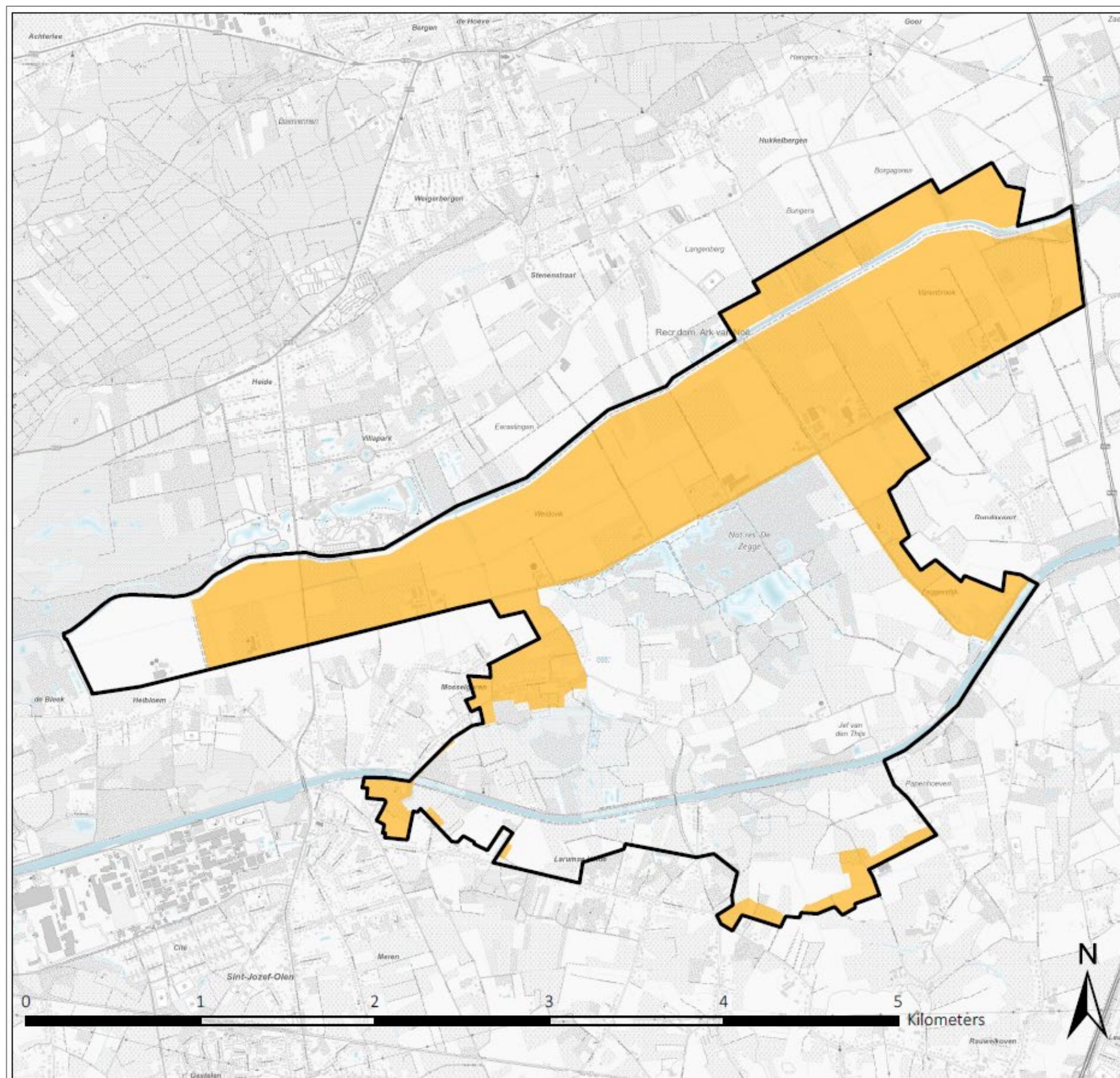
Alle overige bedrijven uit de VBO-groep 3-5, zijnde **43** bedrijven.

In totaal komen we zo op 69 bedrijven, waarvan 9 uit de VBO-groep 1-2 die volgens de parameters betrokkenheid en ligging wél voldoende geïmpacteerd zijn om te bevragen én alle 60 beroepsmatige landbouwers, weliswaar in volgorde van prioritering volgens deze twee parameters.

Kaart 1: Ruimtelijke bestemmingen: gewestplan en gewestelijk uitvoeringsplan

Kaart 2: Herbevestigd agrarisch gebied

Landbouweffectenrapport

De Zegge

Herbevestigd agrarisch gebied

Legende

 herbevestigd agrarisch gebied

 landbouwimpactzone

bron:

- Herbevestigde agrarische gebieden en actiegebieden, toestand 2010 (Dept. RWO, Afdeling Ruimtelijke Planning, 2010)
- Cartoweb, NGI (2021)

aangemaakt op: 25/09/2025

Interreg
Vlaanderen-Nederland

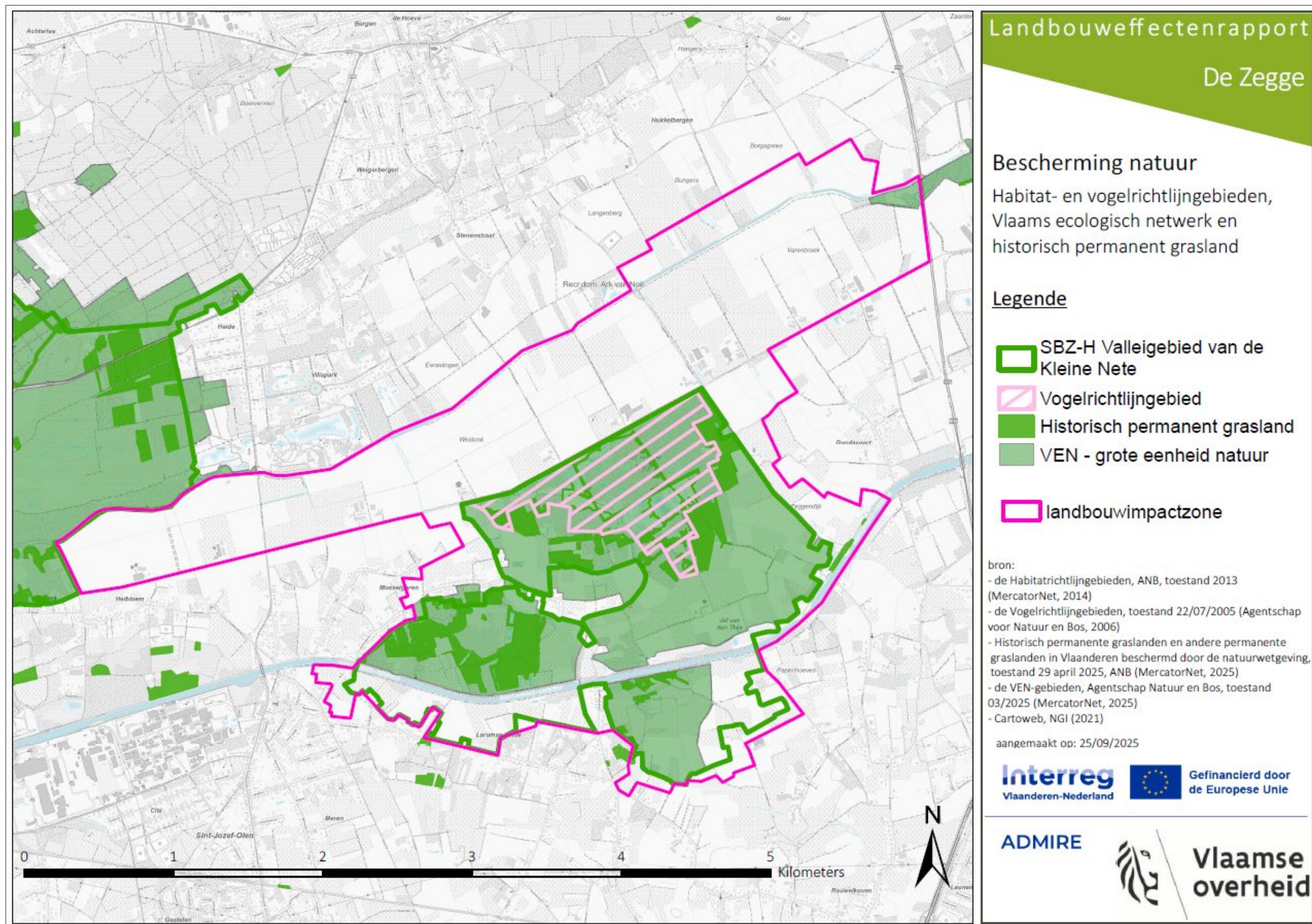
Gefinancierd door
de Europese Unie

ADMIRE

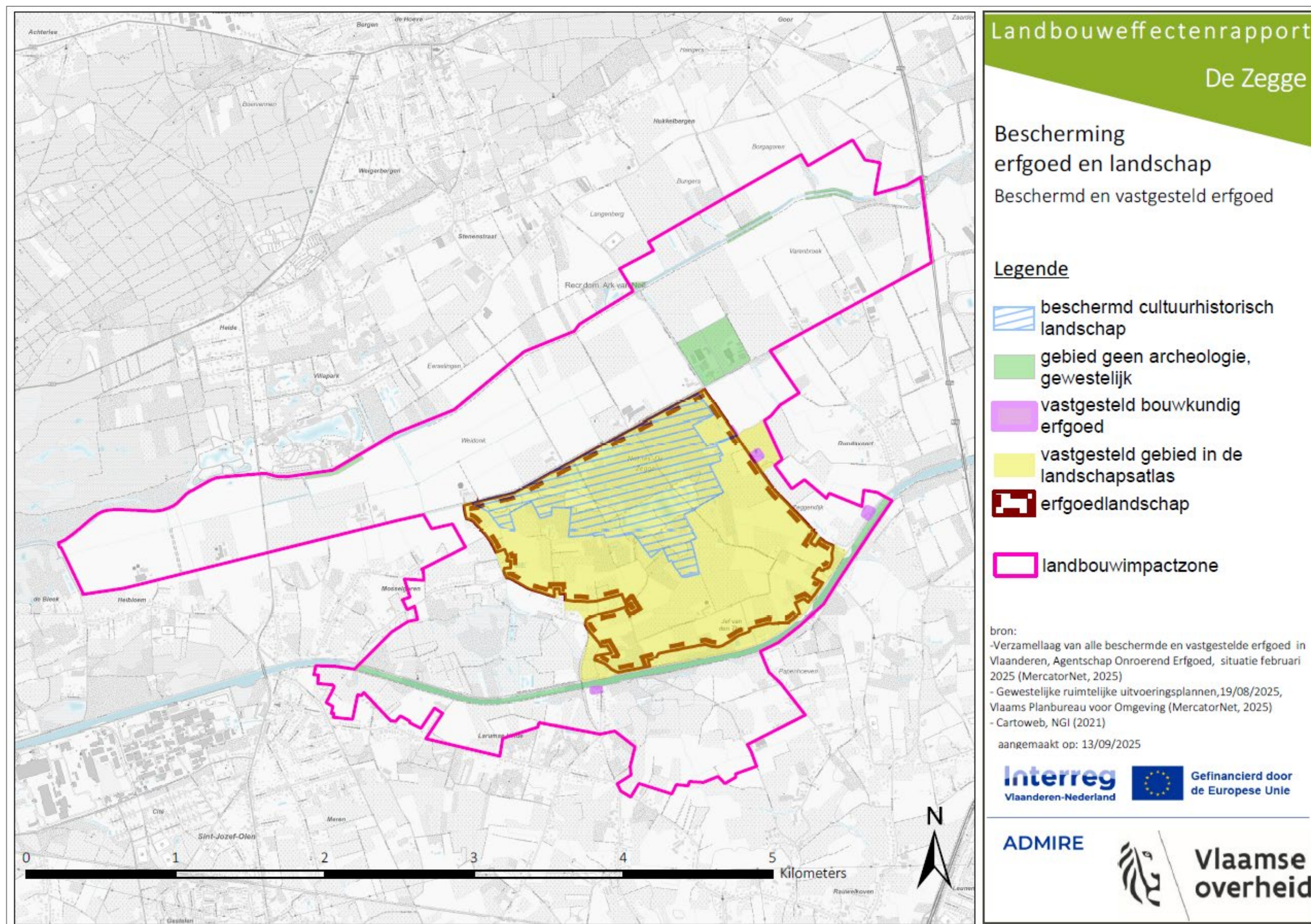

**Vlaamse
overheid**

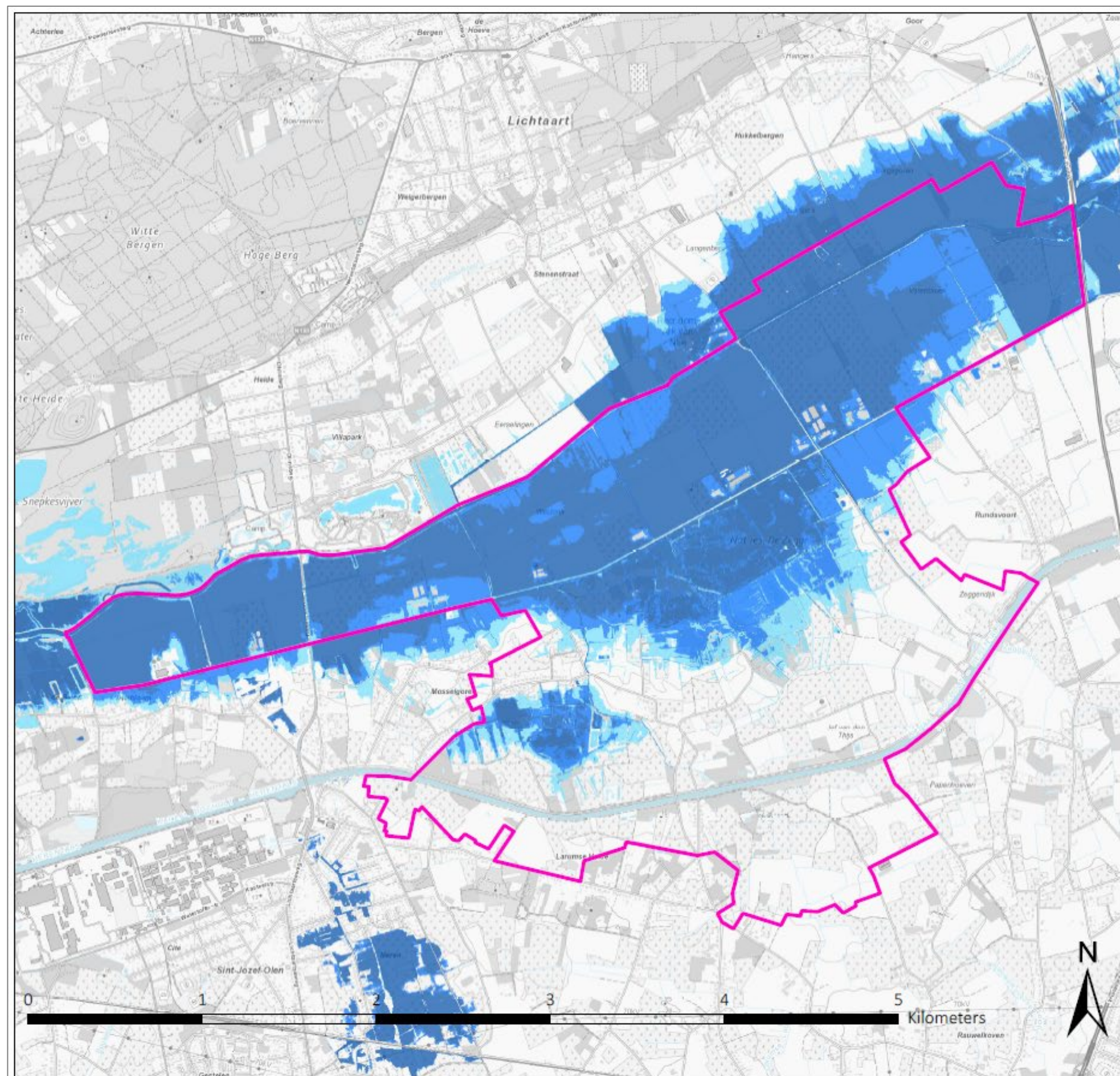
Kaart 3: Bescherming natuur: Habitat- en vogelrichtlijngebieden, Vlaams ecologisch netwerk en historisch permanent grasland

Kaart 4: Bescherming landschap en erfgoed

Kaart 5: Overstromingsgevoeligheid van het studiegebied: overstromingsgevoelige gebieden, fluviaal

Landbouweffectenrapport

De Zegge

Overstromingsgevoeligheid

Overstromingsgevoelige gebieden
fluviaal

Legende

- kleine kans onder
klimaatverandering
- kleine kans
- middelgrote kans

 landbouwwimpactzone

bron:

- Informatieplicht overstromingsgevoeligheid (fluviaal),
versie 01/01/2023, (Vlaamse Milieumaatschappij, 2023)
- Cartoweb, NGI (2021)

aangemaakt op: 13/09/2025

Interreg
Vlaanderen-Nederland

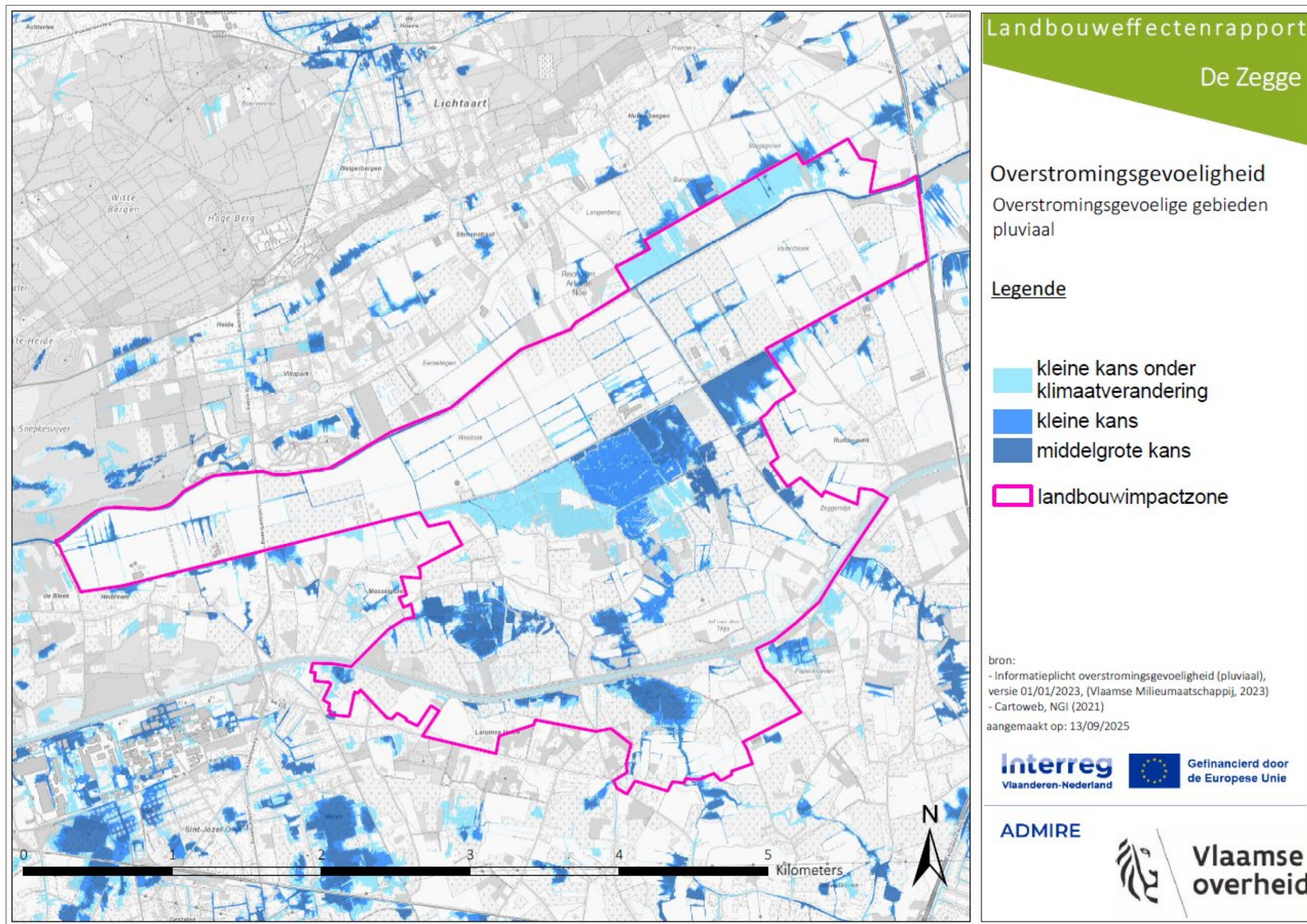
Gefinancierd door
de Europese Unie

ADMIRE

**Vlaamse
overheid**

Kaart 6: Overstromingsgevoeligheid van het studiegebied: overstromingsgevoelige gebieden, pluviaal

Kaart 7: Overstromingsgevoeligheid van het studiegebied: overstromingsgevoelige gebieden, fluviaal en pluviaal

